

Hayalet Gemi

15.000 TL. Sayı: 12 Eylül 1993

KORKUNC
BU
BLIKATARINI
İSTEMİYORUM
!

*Başka bir dünya olduğuna yemin
edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden
çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir
caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla
kesiştirği boşluklarda, çocuk parklarında ve
kurgusu boşalmış luna-parklarda, sandalyeleri
ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları
çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız
koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri
fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin
birdenbire havlayan köpeklerin neden
ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir.
Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında
yaşanan türden bir hayal...*

seyir defteri

Karanlık ve kuytu köşelerde yolumuzu gözleyen doğüstü yaratıklar ve bilinmeyen güçlerin gazabı korkuturdu eskiden bizleri. Aradan geçen binyılların sağladığı üstün gücümüzle tüm bu korku kaynaklarını kapatıverdik küçük kutulara ve canımız istediğinde gidip görebileceğimiz modern şatolara.

Peki neden hâlâ tir tir titriyoruz sokaktan gelen haberlerin gölgesinde, yalnızbaşına, soluk soluğa?

Yoksa, dehşet filmlerine malzeme olacak cinsten yaratıklar olarak düşlediğimiz karanlığın gizlediği tehlikelerin tek kaynağı hemcinslerimiz mi?

içindekiler

- KORKUYU YENMEK**
ahmet demirhan
- TANYA ABLA BENİ NİYE KORKUTURDUNUZ**
çiğdem çalkılıç
- VAMPİRLERDEN KORUNMA YOLLARI**
orhan selim
- KORKU TÜNELİNDE BİR HAYAT YAŞAMAK**
pınar türen
- ÖLÜLER MAHALLESİ**
sedef erkman
- DÜŞLER...İZLER...KAÇINILMAZLIK**
halide velioğlu
- AKLIN KISA SÜRELİ KAYBI**
mehmet açar
- LANET DEĞİŞİR**
babur akyol
- ELMALI PASTA**
sevgi iyimen
- PORSUKAĞACI**
sylvia plath
- yanlış pusula*
6
Hayat tekse de yaşantı tek olanı sevmez; ama, yine de her bir yaşantının sınırı hayattır. Ölümse (en büyük korku) her ikisinin de son sınırı.
- başka bir dünya*
7
Yetişkinlerin yalnızca çocuklara ve delilere affettikleri o cesaret ve korkusuzluktur belki de onları korkutmaya yönelten neden. Evet, korkulacak şeyler vardır dünyada ve artık bunları öğretmenin zamanı gelmiştir.
- deligömleği*
8
Aslında karşılaşmışsınızdır. Her ne zaman o değerli yüreğiniz saflaşıp içinizdeki kara yapışkan bulutlar dağılsa ve nesnelere ve insanlara hayranlıkla, sevgiyle, arzuyla dokunsanız yanınızda onlardan biri bitiverir.
- şeytanminaresi*
11
Belki de çocukluğun sihirli değneği bizi hayaller dünyasında, korkuyla örülmüş duvarlar içinde nasıl oluyorsa garip bir güven hissi içinde yaşatıyordu.
- cehennemin kapıları*
13
Mezarlık, ölmüslüğün ve artık bu dünyada ayın doğuşunu hiç göremeyecek olmanın verdiği hüznün ve kederle sessizce devinir olduğu yerde.
- çıkamaz sokak*
15
Siz, kimsesizliğin bilirkişisi, kaçırıcı ölümünüzün namazındasınız, cemaatsiz definlerin toprak almayan cenazesi siz misiniz? Kelimesiz belli; taşa kaldınız.
- kayıp harita*
16
Sırların en derin olarımın asla hatırlanamayan rüyalarda yattığını ama bu rüyalara giriş yollarının da uyku ile uyanıklık arasındaki o tuhafsuur bölgesinde yattığını...
- kaptanın esrarı*
20
Siz de hiç batmayacağım bildiğiniz hayalet bir gemi ile açık denizlerin gecesinde dolaştıysanız, bilirsiniz. Bu hikâye, lanetli bir hikâyedir.
- korkuburnu*
22
Çırpınmadın bile yırtılırken en savunmasız, en gizli yerlerin. Bacakarandaki ıslaklık, çıldırtıcı bir yavanlıkla akli içine, silemedin.... Ellerin çarmıhla.
- kutupyıldızı*
24
Dibi bilirim, diyor. En büyük kökümünden, bilirim onu: Seni korkulur. Ben korkmam oradan: ben oraya gittim.

- ALKIŞLAR KİME
nazlı ökten
- BİR KATLIAMIN PERDE ARKASI
cüneyt a. genç
- KİM KORKAR BALAYISINDAN
ergun kocabıyık
- HAYALET KURAMI
d. a. wright
- KORKU SİNEMASI ÜZERİNE
SÜBJEKTİF NOTLAR
selim ergun
- BİR KAYGI SOSYOLOJİSİ
raoul girardet
- LATİFE'YE MEKTUPLAR I
yusuף eradam
- BİR GAMZE-BİR KUŞTÜYÜ YASTIK
gülseren tuğcu
- BİR ADAMIN DÖRT AYRI HAYATI
murat gülsoy
- İMKANSIZ AŞKIN ONUR-PERİSİ
sadık türksavaş
- üstü çizilmiş kişiler
26 *Baba ya da koca olarak karşılarına dikilen mini despot işte şimdi 'olmamış' eksik bir kadın.*
- perili köşk
27 *Yaşanmış olan bilmiştir ve bir daha hatırlanması gerekmez. Şu anda göz önünde olmayan bir şeyin akla getirilmesi her an geçmiş bir tutarsızlığa ışık tutabilir. Çağımızda tutarlı olmanın tek yolu geçmişi unutmaktır.*
- sisdüşleri
29 *Ormanda yürüyüş yaparlar, sevişirler, odan koparırlar, bazı ağaç dallarını kırarlar, çeşidi canlıları ezerler, öldürürler. Karısı da ertesi gün ölür*
- med-cezir
31 *Bir hayaletin 10⁻²⁹ J gibi küçük bir enerji ile ışık hızının 0.7 katı kadar bir hızla ivmelenmesi oldukça ilginçtir. Bu durumda kütlesi iki katına çıkar ve dalga boyu yarıya düşer.*
- hayalperdesi
33 *Shining bittiğinde ben koltuğumda sus pus olmuş oturuyor, kasetin boş bantlarının televizyon ekranındaki cızırtılı dönüşüne sanki hala bir şeyler seyrediyormuş gibi bakıyordum.*
- kara göründü!
37 *Toplum acı çektiği zaman acısının nedeni olarak suçlayabileceği, hayal kırıklıklarının öcünü alabileceği birini bulma ihtiyacını duyar: Buradaki psikolojik ve toplumsal mekanizma şeytan çıkarmayla benzer bir mekanizmadır.*
- şişedeki mesaj
39 *...iyi huylu bir çocuğum ben, sen de öyle, o müdür var ya aslında kendinden hoşnut değil, fesleğenleri attım, sen iyileşir iyileşmez Burgaz'a gideceğiz, birlikte yeni bir öykü daha yazarsız...*
- ay tutulması
40 *Yüreğim çarpıyor, heyecanım Suat'a da geçsin istiyorum. "Var mısın" diyorum, "bir öykü yaşayalım seninle bu evde". Gözleri parlıyor "hadi" diyor...*
- uçan hollandah
43 *Fakat biraz değişik bir günlük. Yaşadığım günlük olayları değil de henüz yaşamadığım ve yaşayacağım olası günlerin notlarını içeren bir günlükler dizisi. Birden fazla günlük, birden fazla hayat.*
- deja vu
45 *eski dünyanın bu sarsıntılı zamanlarında, Teselya'nın karanlık ve kuytu ormanlarında;... Kendi kendine tirmandığı Gerçek Ağacından ruhunu dinleyerek, gökyüzünün yeryüzünden yanlışını süzgülün bakışlarla seyre dalan altın saçlı bir ırmak Nynpha'sı,...*

KORKUYU YENMEK

ahmet demirhan

Düşünelim: bir labirentteyiz; labirentin her bir koridorundan bir başkasına dönerken, attığımız adımın doğru mu yanlış mı olduğuna ilişkin duyduğumuz tedirginlik yanında, içimizde tortulaşan bir "ya..." korkusu var; bir de tabii ki yol boyunca yanımızda yöremizde gördüğümüz iskelet artıkları.

Bir de şu var: labirent iki boyutlu değil, üç, belki de çok boyutlu. Yalnızca bakışları yerde olan hissedebilir işte bunu. Geçtiği her bir koridorun diğerlerinden farkı olmadığını düşünenler ise, yanılanlardır: Hayatım tehlikeye atmamayı seçmiştir ve böyle yaşar. Oysa korkusu tektir onun; hep olmuş olanı anımsar, anımsatır. Yalnızlıktır. Ve çevresinde yöresinde karşılaştığı ilk kişiyle konuşur; dil en yanıltıcı sığınaktır ve korkuyu yenmez, erteler. Dil hayal kurar ve imkânın sınırında biter. Konuşmak, anlatılan ne olursa olsun, dilin ortak paydasında "ortalama" aramaktır; günah çıkarmaktır konuşmak.

Korku birşeyle aramızdaki mesafeden doğar. Bu mesafeyi ne kat etmeye çabalamayı ne de mesafede önünde eğilmeyi (korkunun gerçekleşmesidir bu) seçenler için, tek bir sabite vardır: Töresel ahlâkı da, bizatihi ahlâkın kendisini de ertelemek ve hayatlarını tehlikeye atmamak için varolanı kabullenip içkinleşememiş yaşantıların iniş çıkışında bir denge aramak. Korku gerçektir, ama kıskançlık, kin ve şiddet onun yardımcılarıdır.

Birşeyle aramızdaki mesafenin niteliği sabit değildir oysa; labirent çok boyutludur. Sıkışıp kalmanın ötesinde, geçilen yolların her birinin de aynı olmadığını düşünenler için tüm bir labirentin haritasını çıkarma şansı vardır. Hayat tekse de yaşantı tek olanı sevmez; ama, yine de her bir yaşantının sınırı hayattır. Ölümse (en büyük korku) her ikisinin de son sınırı.

Korkunun üzerine gitme cesareti gösterenlerdir hayat ile yaşantıyı birleştirebilenler. Çünkü korku içimizdedir; ve yaşantının soyut boyutlarını hayatın somut taraflarıyla çakıştırmak; işte bu, varolan ahlâkın üstüne çıkıp sahteliğe bürünmeden, varolanı var kabul kedip onunla yetinmeme casaretini sağlama almanın yüceliğidir. Nedir ki korkuyu- yenmek, bir mimesise dönüşmesin !

TANYA ABLA BENİ NİYE KORKUTURDUNUZ

çiğdem çalkılıç

Islık çalarak bastırmaya çalıştığım korkumu -sanki arkamdan biri yakalayıverecekmiş gibi- hızlı hızlı yürüme isteğimi ve "bir şey yok bak işte ilerde renkli minik ışıklar, birazdan ön bahçedesin korkma" içerikli düşüncelerimle harmanlayarak geçirirdim yaz gecelerimi o eski köşkte. Yanılmıyorsam beş yaşlarındaydım, kocaman bir bahçesi vardı köşkün; salıncakları, kum havuzu, gül bahçesi ve kameriyeleri. Yazlarımızı birkaç aileyle birlikte geçirirdik o köşkte. Minik sandaletlerimle çıktığım ön bahçe yolculuklarımdan birinde korkuttunuz beni Tanya Abla, üstelik korkunç sesler çıkararak karanlığın içinde gizlendiniz. Hızlı hızlı atmaya başlayan kalbimi, tamamlanmamış ıslık şarkımı, kaçmakla kalmak arası donup kalışımı hala hatırlayabiliyorum. Sonraları bu korkutma törenlerine Nazlı Ablayı da dahil etmiştiniz. Artık dayanamayıp olanları anneme anlattığımda karanlıktan korkar olmuştum çoktan, artık ıslıklar yetmiyordu. Şimdi düşünüyorum da Tanya abla beni niye korkuturdunuz? Titreyen sesim mi eğlendirirdi, donuk suratım mı? Yoksa kalp atışlarımın hızlanışını mı duyardınız? Ben sonunda bu haksız savaştan ağlayarak çıkardım, siz beni yatıştırmaya çalışırken gülmekten kırılırdınız. Neydi bir çocuğu bu kadar korkutmanın verdiği haz. Yo bu sadece sizin şahsınıza münhasır garip bir özellik değildi, bilakis çocukları korkutmanın genel bir eğilim olduğunu gözleyecektim büyüdükçe...

Tanya Abla hala korkutuyorlar çocukları, belki sizinkileri de korkutuyordur başkaları.

Yetişkinlerin yalnızca çocuklara ve delilere atfettikleri o cesaret ve korkusuzluktur belki de onları korkutmaya yöneltten neden. Evet, korkulacak şeyler vardır dünyada ve artık bunları öğretmenin zamanı gelmiştir. Kontrol ve iktidar arayışının bir uzantısıdır belki de korkutma isteği. Sıkça rastlanırı "yahu bu çocuk bir şeyden

korkmuyor sinir oluyorum" diyen yetişkinlere. Bazıları da "ne yapalım başka türlü başa çıkamıyoruz" derler. Böylelikle kullanılan yöntem kestirmedir ve bir cevap için düşünmek gerekmez; işte yemek bitirilecektir, bahçenin o taraflarına da gidilmeyecektir yoksa öcüler gelir fena olur. Tabii bundan daha somut korku odakları da vardır: Çingeneler, eskiciler, sütçüler, iğneciler v.s.

Sizi çocukluğunuza doğru kısacık bir yolculuğa davet ediyorum. Nelerden korkutulduğunuzu hatırlayın. Eğer bu yolculukları (diğer insanlarınkini de) üstüste koyabilseydik sanıyorum çok özdeş korku hikâyeleri elde edebilirdik.

Çocuklar korku ile ele geçirilmeye çalışılır. Bu durumda yetişkinlerin kafasında şu önermeler mevcuttur:

- 1.Çocuklar özgürdür, özgürlük kötüdür (az özgür olsunlardır)
- 2.Onlar kontrol edilmelidir. Ne yapacakları belli olmaz çünkü kendilerine inançları tamdır.
- 3.İstenileni değil istediklerini yaparlar bu da pratik anlamda düzeni bozabilecek bir özelliktir.
- 4.Onlar bir şeyden anlamadıkları için açıklamak, konuşmak işe yaramaz. En kestirme yol tercih edilir. Hem bu daha eğlenceli ve kolaydır.
- 5.Çocuklar ne kadar erken otorite ile karşılaşılırlarsa ilerde o kadar rahat ederler. Otoritenin yöntemlerinden biri de korkutmaktır.

Bütün bunlar çemberi daralttıkça daraltır, hayallerimizi esir alana kadar yetişkinler de korkar, kaybedilmiş çocukluklarını boşuna arar dururlar.

VAMPİRLERDEN KORUNMA YOLLARI

orhan selim

*Üzerime çöreklenmiş bu
akıl dışı illetten yine akıl
dışı bir yöntemle
kurtarmaya çalışmıştı ailem
beni. Dedemin elimden
tutup beni Eyüp Sultan'a
götürmesi, Hocanın bu
civardaki muskacılara
güvenmememiz gerektiğini
telkin edişi, oradan, doğru
Sahaflar Çarşısına
gidişimiz, Muzaffer Hoca'yı
buluşumuz, iki saat sonra
muskamın hazır oluşu,
küçük iki kağıt parçasına
çizilmiş dairelerin içindeki
ve dışındaki büyü ve
bilinmez harfler... Hepsi
aklının bir yerine silinmez
bir şekilde kazındılar. O
uyduruk korku filmi
tamamıyla unuttum ama bu
sahneler hep capcanlı kaldı.*

*Nasıl unutulabilinir ki
böyle bir çocukluk:
Ortaköy'den Taksim'e
Sevgili Hemşerilerim
nutuklarını dinlemek için
koşturulan uygunadım bir
çocukluk!*

Geceleri uyuyamazdım bir aralar. Perdenin garip desenlerinde büyüdü korkak gözlerim. Dehşet: pencerenin ardında, karanlıkta, gecenin içinde üzerime atlayacağı anı bekleyen bir kurtadam hayali ile yorgun düşer, yatak denilen o olağanüstü yolculuk gemisinin seyahat öncesi zevkini çıkaramazdım.

Zamansız seyredilmiş, uyduruk bir korku filmi yüzünden harabolan çocuk, muskalarla falan tedavi edilir. O zamanlar psikolog hâlâ yabancı bir sözcük. Muskalar, hocalar, kurşun dökmeler, okumalar, üflemler, okunmuş sular, şerbetler, şekerler, yedi dükkân süprüntüleri, ufak tefek büyüler, fallar hayatlarımızın ötesinde berisinde yaşamlarını sürdürüp gidiyorlardı.

Sonraları, hızlı değişim, yaşanan 70'li yılların gerginliği, 80 sonrasında söz söylenmez, akıl yürütülmez karanlığı korkulan da değiştirdi, korkanları da, korkulanları da . . . Zorlaştıkça zorlaşan, her yanlış ve korkak kararımızla kirlenmeye hazır bir hayat duruyordu önümüzde. Hâlâ da öyle galiba. Filmin heyecanlı başlangıcını kaçırmıştık. Ya da öyle sanmanın tarifsiz kederi ile arınmaya çalışıyoruz. Oysa kederle ovulan bir ruh incelir incelir ve en nihayet bir yerinden kopuverir.

Her neyse, o film kapalı gişe oynarken Kazancı'da, Taksim'de, Maraş'da ben sonraları medyum veya büyücü olacağına inandığım bir çocuk-arkadaşımınla KORKU dergilerini okurdum satır satır. Vampirella, Dracula, Zombiler, *Voodoo* ayinleri, kara büyü, reenkarnasyon, küçük akıllarımızın içinde korkunç gölgeler olarak cirit atarlardı.

Hiç unutmam vampirler hakkındaki tüm bilgilerimizi bir araya getirip bir tür sistematize etme işi yapardık. Vampirlerin teolojisi denebilir belki: Haçtan, sarımsaktan korkarlar, aynada akisleri görünmez, dişbudak ağacından yontulmuş bir kazık yüreklerine batırılarak veya güneş ışığına çıkarılarak öldürülürler. Ve birkaç delibozuk ayrıntı daha. Biraz özenme

ŞAFAKLA KENDİNE
GELEN KURT-KIZ,
YABANCI BİR YERDE
OLDUĞUNU GÖRÜR..

NERE..
DEYİM..

SAKIN OL
GÜZELİM...

BENİ
BURADA
TUTMAYA
HAKKINIZ
YOK..

GÜNLERDİR
PEŞİNDEYİM. SENİN
SADECE HAYVAN-
LARIN ETİ VE
KANLARIYLA
BESLENEN BİR
BEYAZ KURT
OLDUĞUNU
BİLİYORUM..

BU YAPTIĞINA
PIŞMAN
OLACAKSIN..

KURT OLDUĞUN
ZAMAN HÜCRENDE
KILITLI KALACAKSIN!
GÜZEL VE KUNNETSİZ
BİR KIZ OLDUĞUN
ZAMANLARDA..

Vampirle konuşma romanında vampire özenen gazeteci gibi sonsuz hayat gözümüzü kamaştırıyordu galiba. E, ne de olsa ölüm korkusu!

"Sermaye, vampir misali, ancak yaşayan emeğin kanını emerek yaşayabilen ölü emektir ki, ne kadar çok emeğin kanını emerse o kadar çok can bulur"

de vardı galiba. Vampirlerin tüm lanetli korkunçluklarına rağmen sahip oldukları sonsuz hayattı sanırım onları çekici kılan. Kim sonsuza dek yaşamak istemez ki?

Sonraları, yaşadıkça öğreniyor insan, kaniçicilerin gerçek anlamını. Gençek anlamı biraz iddialı bir laf galiba fakat yararlı bir abartma olacağı kanısındayım: Hayır, kaniçiciler hiç de öyle sivridişli geceyaratıkları değiller. Yüzleri soluk, saçları parlak siyah hiç değil. Kazık ve güneş ışığı normal bir insanı nasıl etkiliyorsa onları da öyle etkiliyor. Haç ve sarımsakla da ilgileri yok. İşin acı yanı onları tanımak da kolay değil. Yo, konuyu Marx'ın hayli doğru mecazına getirecek değilim.

Onları geçtik bir kalem. Onları tanımak da değil meselem. Onların tanınmazlığı, sürekli devinim içinde oluşları. Yarasadan sise, sisten kurda dönüşmeseler de yakın bir dosttan saygın bir yazara, şerefli bir mücadele adamından, masum bir genç kıza, herşeyi mahfolmuş bir arkadaştan, bir salon züppesine dönüşüvermeleri. Bir onda, bir bunda yaşam bulabilmeleri.

Aslında karşılaşmışsınızdır. Her ne zaman o değerli yüreğiniz saflaşmış içinizdeki kara yapışkan bulutlar dağılsa ve nesnelere ve insanlara hayranlıkla, sevgiyle, arzuyla dokunsanız yanınızda onlardan biri bitiverir. Kendinizden sanırsınız. Beraberlik, paylaşma, fedakarlık gibi yüce kavramlarla ıştır yüreğiniz. Onlara ya da ona dokunursunuz. Ve işte o an içinizde güzel, saf, iyi, eldeğmemiş o aptalca "tıfıl coşkunculuktan ne var ne yoksa hepsini silip süpürürler. İçinizden çekip alırlar. Artık onlar, yanaklarına renk gelmiş, yumuşamış iyileşmiş canlanmış olarak yanınızdan uçup giderler. Ve bu sayede boş bir denizkabuğuna dönüşüveren bedeninizi, taze bir kurban aramak için orda burda sürüklenirken bulursunuz. Artık çok geçtir. Siz de onlardan biri olmuşsunuzdur. Geçmiş olsun diyemiyorum. Geçmez çünkü.

Ne diyordum? Eski Korkular diyordum. İleride medyum olacağını sandığım bir çocuk-arkadaş diyordum galiba. Üzgünüm.

Çıkışgöremiyorum.

KORKU TÜNELİNDE BİR HAYAT YAŞAMAK

pınar türen

Hergün herşeyden korktuğumu farketdiğimde aslında gerçek korkuyu hiç tatmamış olduğumu anladım. Ne kadar doğaldı benim için yanımdan koşarak geçen bir köpek görünce korkmak. Peki ama neden resimleri hariç hiç görmediğim yılanlardan bu kadar çok korkuyorum bilemiyorum. Sokaktan gelen ne olduğu belirsiz bir ses duyunca da korkuyorum fiziksel olarak nasıl meydana geldiğini bildiğim gökgürültüsünü duyduğumda da korkuyorum.

Geceleri ise, içimde korkuyla karışıp beni heyecanlandırdığı için bu kadar çok seviyorum. İşte böyle düşündükçe ve bu korku listesi de uzayıp gittikçe, insanın kötü programlanmış duygusal ve korkak bir robot olduğuna inanmaya başlıyorum.

Bir timsah ile uyumak

Hepimizin çocukluğu ters ayaklı cinlerle ve herkesin kendi kafasında değişik bir biçimde daha doğrusu biçimsizlikte canlandırdığı çeşit çeşit öcülerden korkarak geçti. Bu arada masallarda bir iyi bir kötü olarak karşımıza çıkan periler de kafamızı karıştırarak korku sınırlarını zorlamadılar mı? Büyüklerin, hayal gücünün en mükemmeline sahip çocuklarına karşı en büyük kozları bu varlıkları şaibeli yaratıklar olmuştur. Büyük olduklarını söyleyen kişiler kendi üzerlerindeki korkuların değişik versiyonlarını çocuklarına aktararak itaat ettirmeye giden en kısa yolun devamını meşrulaştırırlar. Oysa "uyu yoksa seni canavarlara veririm" diyerek uyutulmaya çalışılan çocuğun kafasında neler oluşabileceğini hiç düşünmezler. Annem de bana böyle birşeyler dedi mi hatırlamıyorum (hatırladığım kadarıyla ben iyi uyuyan bir çocuktum) ama çocukken yatağımın altında ısrarla bir timsah yaşadığına inanır, elimi ayağımı yataktan uzatmadıkça güvende

olduğumuzannedekuyuyabilirdim. Böylesine korkunç bir düşünceye karşı bulduğum basit savunma mekanizmasının işe yaramasını çocukluğun saflığına borçlu olduğumu biliyorum zira şimdi yatağımın altında bir timsah olduğuna inansam değil uyumak yaşamak bile katlanılmaz olurdu. Belki de çocukluğun sihirli değneği bizi hayaller dünyasında, korkuyla örülmüş duvarlar içinde nasıl oluyorsa garip bir güven hissi içinde yaşatıyordu. Ancak çocukluğumuzda en büyük yaptırım gücüne sahip olan korku kafamızda garip şekiller alırken ileride bizleri daha nelerin beklediğini bilemezdik elbette.

O yasak türküyü dinlemek

Çocukluğun korkuyla iç içe girmiş güvenliği yerini gerçeklerin fena halde keşfedildiği yani alacakaranlık kuşağından çıkıldığı dönemlere bırakınca korkuların gündelik hayatı istilâsı artık cinlerle perilerle değil tam tersine gerçeklerin ta kendileriyle olmaya başlar. Artık endişeler ve kaygılar dünyasına giriş yapılmıştır ve korku en sıradan günün en sıradan anında dahi hep yanımızdadır. Otobüsü kaçırmaktan ya da trafiğe yakalanmaktan tutun da yağmurlu havada şemsiyesiz sokakta kalmaya kadar herşey insanı biraz korkutur, biraz telaşa ve hep önlem almaya, tedbirli olmaya iter. Tüm bu saçma sapan korkular ve tedbirler arasında gitgide daha da sıkıcı hale gelen gündelik hayatlarımızı belki de birazcık olsun daha heyecanlı hale getirmenin yolunun yine korkudan geçmesi de oldukça gariptir. Maceranın tadı denilen şey aslında korkunun ta kendisidir. Herşey bir yana iyi bir korku filmine gitmekten kim hoşlanmaz ya da kim Stephen King duyup etkilenmez? Bir sinema salonunun koyu kalabalığında ya da az ışıklı bir odanın sıcaklığında kurgusal korkular yaşamak insanın neden bu kadar hoşuna gider diye düşününce aklıma hep çocukluğumun

inlerle cinleri geliyor. Yasak kitapları okuyup, sürgündeki müzisyenin çok önceden sürgün edilmiş şairin sözleriyle yaptığı şarkıları gizli gizli dinlemeye başladığımda artık inler cinler gerçek olmuşlardı. Onları yine göremiyordum ama hep yanımda kafamın içinde olduklarını hissediyordum. Belki bu korkulardan utandığım içindir ki filmlerin ve romanların kurgusal korkularından korkarak rahatlatmaya veya aldatmaya çalışıyordum kendimi.

Korkuyorum

Sonra içimizden eksik olmayan bir sürü korkuyu daha keşfettim. Kaybetmekten korkmak belki de insanı yalnız bırakmayan korkuların en başında geliyor. Olmayan özgürlüklerimizi kaybetmekten dahi korkuyoruz. Hep aradığımızı söylediğimiz gerçeğe ulaşmak mı daha korkunç yoksa gerçeğe ulaşmanın aslında hiç de zannedildiği kadar zor olmadığını farketmek mi hiç

bilemiyorum ama gerçeklerin hepimizi korkuttuğundan eminim... Ve tabii korkuların anası ölüm. Belki de tek ve nihaî gerçek. Hayatımız boyunca hep görmezlikten gelmeye çalıştığımız, adeta onun korkusuyla yaşamaya alıştığımız ölüm. Hep içimizde, başucumuzda bir kılıç kadar keskin bizi bekliyor. Ne olduğunu bilmiyoruz ama korkuyoruz.

Ve yıllar. Biteviye akan zaman. Hep birbirinin aynı ama dehşet verici farklı dakikalar. Çeşit çeşit baskı altında un ufak olmuş yaşantılar, beynimizi kemiren korkular, ruhumuzu delik deşik eden kaygılar. Ve adına hayat denilen bu kaosa pamuk ipliği ile bağlı olduğumuz bile bile yaşamak...

İşte korku bu kadar içimize işlediğinden olsa gerek bir türlü inanamıyorum gerçek korkuyu bildiğimize.

ÖLÜLER MAHALLESİ

sedef erkman

*Dönülmez akşamın ufkundayız
Vakit çok geç
Bu son fasıldır ey ömrüm
Nasıl geçersen geç.
Yahya Kemal*

Mezarlık bir mahalle kadar büyüktür. O kadar büyüktür ki arasından birkaç tane otoyol, birkaç tane de ara sokak geçer. Bir kapısından girip bir diğerinden çıkmak için dakikalarca yürümek gerekir. O yüzden ulaşım caddelerden sağlanır, bir kapıdan diğerine dolmuş veya otobüs kullanılarak gidilir. Mezartaşları sanki o mahallenin evleridir. Bazı evde bir, bazısında daha fazla kişi oturuyor gibidir. Bazıları görkemli villalar kadar beyaz, bahçeleri bakımlı, türlü bitkiyle donanmış. Bazıları mütevazı, biraz bakımsız, vaktiyle dikilmiş güller arsız otların istilâsına uğramış. Bir tarafta yeni evler geldikçe yıkıma uğrayan, bir kenara itilen, mahallenin türlü köşelerinde sıkışıp kalan eski evler. Yenilere hiç benzemeyen, kararmış, garip bir yazıyla doldurulmuş, tepelerine birer kavuk kondurulmuş yaşlı evler. Fakat mahalle ağaçlıktır; selviler mavi yaz göğüne uzanır, ılık rüzgârda sessiz sessiz hışırdar.

Mezarlık, dünyanın tarih öncesinde olduğu kadar sessizdir. O kadar sessizdir ki, etrafım saran o ucu bucağı olmayan şehrin ve otoyolların uğultusu bile bozmaz bu sessizliği. Aksine, mezarlığın sessizliği ağaçlardan, mezartaşlarından, eski alçak duvarlardan, yeşil boyalı demir kapılardan süzülür, sinsi sinsi yayılan bir sis gibi şehrin her yanına dağılır, sessizlik o amansız gürültüyü boğar, bütün sesleri sanki yutar.

Şehre akşam güneşi vurmaya başladığında evlerde ışıklar yanar, mutfaklardan kızartma kokuları, açık pencerelerden çocuk sesleri, balkonlardan içki kadehlerinin şıkırtısı sokaklara yayılır, kahveler, lokantalar akşamın getirdiği serinlikle canlanırken, ölüler mahallesi bu faaliyete hiç katılmaz, geceye yüz yıllardan beri nasıl başlamışsa yine aynı şekilde başlamaya hazırlanır. Mezarlık, ölmüşlüğün ve artık bu dünyada ayın doğuşunu hiç göremeyecek olmanın verdiği hüznün ve kederle sessizce devinir olduğu yerde. Ölmüşler dünya yüzünde herşeyin aslında

ne denli basit olduğunu ve mutlu olmak için türlü şekillerde çırpınan, acı çeken milyonlarca insanın, mutluluğu karmaşık düzenlerden aradıkları için mutlu olamadıklarım artık anlamış olmanın verdiği bir üstünlük duygusuyla bakarlar etraflarına. İnsanoğlu bu gerçeği ancak öldükten sonra öğrendiği için de kaybolan yıllarına ağlarlar, bir yandan.

Gece canlılar dünyası rahat bırakmaz mezarlığı. Gündüz sessiz, saygılı ve gözüyaşlı ziyaretlerle, taze çiçek kokularıyla donanan mezarlık, gece olunca alemcileri, mezar taşlarına vurularak kırılan içki şişelerini, başbaşa kalacak başka yerleri olmayan sevgilileri, altın dişlere meraklı soyguncuları ağırlamaya başlar. İnsanlara korku saldığı her fırsatta yinelenen mezarlık, aslında insanlar tarafından taciz edilir geceleri, huzuru bozulur. Güneş doğup da mezarlık eski sessizliğine büründüğünde, geride ezilmiş otlar, kırık cam parçaları, çatlamış mezar taşları ve cefakâr ölümler kalır.

Gün başlar, mezarlığın arasından geçen yolları, caddeleri trafik gürültüsü tekrar sarar. Bir kırmızı ışıpta durduğunuzda hemen yola bakan bir mezarda ünlü bir gazetecinin adını okursunuz beyaz pırıl pırıl bir taşta, biraz geride bir emekli albay ve eşi, bir diğerinde Adana eşrafından bir hacı, öte tarafta bir doktor ve ailesi, uzayıp gider bilinmeyen isimler listesi, bilmezsiniz nasıl geçmiştir hayatları, var mıdır arkalarından ağlayanları. Eğer sizin bir sevdiğiniz varsa mezarlıkta, o zaman bambaşka şeyler düşünürsünüz dalgın dalgın seyrederken güneşte soluklaşan taşları, "hayatta olsaydı herşey bambaşka olurdu" dersiniz içinizden ama artık iş işten geçmiştir, herşey için çok geçtir ve siz dahil kimse inanmaz aslında mezarlığın insanları korkuttuğuna çünkü sevdiğiniz insanlar yatar orada veya başkalarının sevdiği insanlar, üstelik herkese bir yer bulunacaktır ucu bucağı olmayan şehrin bir mahalle kadar büyük mezarlığında, dolayısıyla "ne ilgisi var korkunun bütün bunlarla, olsa olsa ölüm korkusudur bu telaffuz edilemeyen" dersiniz kendi kendinize.

O sırada yeşil ışık yanar ve bu düşünceler silinir kafanızdan, günlük hayatınıza atlırsınız balıklama, işlerinizi bir an önce bitirmeyi ve akşam serinliğini düşünür, deniz kıyısında yemek yemeyi kurarsınız kafanızda. Arkadaşlarınızla buluşmayı tasarlarken iyice uzaklaşırsınız mezarlıktan oysa ölüm korkusu kalır yanibaşımızda hiç telaffuz edilemeyen...

DÜŞLER...İZLER...KAÇINILMAZLIK

halide velioğlu

Üzerinden geçtiğiniz bir izin artık sizin olduğunu bilmenin güveniyle daha çok adımlıyorsunuz yolları. Geldiğiniz yerlerin gidilmiş olduğu düşünceyi elbette değiştirmiyor ne sesini ne de rengini her sonyazdan kalan o sevdanın. Farkında olmak, reçetede bir imlâ hatası en fazla. Oysa şiir de duruyor yerinde ve dahi o sevda... Bir şiir içinden geçmeden yazılmadığını bile bile her güz yeniden yazıyorsunuz; kırıyor, büküyor, çekimsiz hale gelene kadar fiilleri cümlelerde kullanıyorsunuz. Başlamanın, hele ki kaldığınız yerden başlamanın artık bir teselli bile olamayacağını bile bile sürdürdüğünüz her ize işaret veriyorsunuz. İyimsersiniz. Kalınlaşmış isimler üzerine çektiğiniz çizgiler. Yüzleri düşünyorsunuz. Bir nefesin gidiş gelişi gibi içinizden geçen o isimlerin, belli belirsiz bir çizgiyle birbirine bağlandığını seziyorsunuz. Her birini bir başka gezegende yaşadığınızı düşündüğünüz sevdaların bir odadan geçmesi, dönüşsüzlüğü olan bitenin, ama bu oda, izler, yüzler ve siz... İsimlersiz, sesinizi verdiğiniz bir konuşmanın ortasında birden susuyorsunuz. Kaçınılmaz, bir şeylerin kaçınılmaz olmasını hâlâ nasıl da istiyorsunuz Olmayacak dönüşlerin gönlü tok yorgunluğunu gözünüzün ucuyla izliyorsunuz. Gidemezsiniz, biliyorsunuz ve dahi dönemezsiniz.

Siz, kimsesizliğin bilirkışisi, kaçınıcı ölümünüzün namazındasmız, cemaatsiz definlerin toprak almayan cenazesi siz misiniz? Kelimesiz belli; taşta kaldınız. Yollarınız size ve sizinle dolandı; çıktığınız huzuru bilmem kaç kez hazırladınız. Çalıştınız, iyi çalıştınız.

Gölgesini üzerinde taşıyan, saydam ve görücü olmak muradından çıktınız. Kıvrıla kıvrıla düşen, ama düşen, yaprağın dalım anması şimdi sevda sazlarınız. Kalkınız artık; düşülecek izler var daha çok, bir de düşleriniz.

AKLIN KISA SÜRELİ KAYBI*

mehmet açar

"Rüyalarla gerçeklik arasında çok büyük farklar aramaya gerek yok. Aralarındaki en önemli fark gerçeklik dediğimiz şeyde zaman ve mekan duygularına sahip olduğumuzu zannetmemiz."

Sinemacının J. L. Poe diye imzaladığı bir güncesinden

"Rüyalar üzerine çok düşünmenin zararlı olduğuna inanıyorum" diyordu sinemacı. "Rüyaların gelecekte haber verdiğini iddia eden görüşü ele alalım mesela. Tümüyle batıl itikat. İçi bomboş bir fikir. Kimileri rüyasında gördüğü bir insanın kendisini düşündüğünü sanır. Telepati saçmalığı, aptalca bir şey. Bana göre rüya bir önceki gün yaşanan olayların hafıza tarafından taranmasıdır. Hafızamızda, tıpkı bilgisayarlardaki hard disklere benzer bir şey var. Belirli bir kapasiteye sahip. Rüyalar da, nelerin kaydedip kaydedilmeyeceğine karar veren bir zihin süreci, sonuç olarak. Bilinç gün boyunca zaten neyi kaydedip kaydetmeyeceğini kodluyor ve beynin hard diskine bu bilgileri işliyor. Fakat bilinç dışı bu kararı gün boyunca veremiyor, uykuyu bekliyor. Bütün mesele bu işte. Basit bir kayıt işlemi."

Bir akşamüstü denize bakan bir çay bahçesinde bira içiyorduk ve dört kişiydik. Sinemacı, yazar, mimar ve ben. Ben bir rüyamdan bahsetmiştim. Bunun üzerine sinemacı da bunları anlatmıştı. Konuşması buradakinden daha uzun sürmüştü, bir dizi örnek vermiş, bilgisayarlarla beynin çalışma biçimlerinin benzerliğinden söz etmiş ve sonuç olarak, "Rüyalar gaib alemde gelen işaretler falan

değildir. Sadece ve sadece beynimize günboyu işlenen sayısız bilginin bir ön elemenden geçirilip asıl hafızaya kaydedilmesidir" demişti. Onunla hiç kimse tartışmadı. Konu anında kapandı ve yazar "Geçen gün gazetenin tekinde şöyle bir şey okudum..." diye başka bir bahis açtı.

Belki de rüyaların büyümlü güzelliğinin ya da uğursuz çirkinliğinin bilgisayar / beyin koşutluğuna dayanan bir dizi fikirle bozulması kimsenin ilgisini çekmemişti. Bir kaç hafta sonra o dört kişiden biri olan yazar bana bir rüyasından söz edince, ben de o akşam sinemacının savunduğu fikirlerden söz etmiştim. Yazar hiçbir şey söylemeyip hafifçe gülümsemiş ve biraz üsteleyince bana sinemacının hikayesini anlatmıştı.

Sinemacı lise yıllarından beri düzenli olmasa da günlük tutar, özellikle de gördüğü rüyaları hatırlayabildiğikadarıyla günlüküne aktarırmış. Arada sırada, hiçbir işinin olmadığı, uykusunun kaçtığı yalnız gecelerinde eski günlüklerini çıkarır okumuş. Yine böyle gecelerden birinde, lise yıllarında yazıp hepsini bir dosyanın içine tıkıştırdığı şiirlerini karıştırmaya başlamış. Bu şiirlerin arasında, dört beş dosya kağıdı uzunluğunda bir düzyazı ilgisini çekmiş. Çıkartıp okumuş. Sinemacı, varlığını tümüyle unuttuğu bu yazıyı okudukça korkuyla karışık büyük bir şaşkınlık yaşamış. Yazıda, yıllar önce gördüğü bir rüya bütün ayrıntılarıyla anlatılıyormuş. Dehşet verici şey ise rüyanın tam on yıl sonra gerçekleşen bir çok olayı önceden haber veren işaretlerle dolu olması imiş... Bir haziran gecesini başına gelmiş bu olay. Akademik tatil girdiği, ailesinin şehirdeki evi ona bırakıp sayfiyeye gittiği, sevgilisinin ise üç aylık bir yurtdışı seyahatine daha yeni çıktığı günlermiş. O da sinema piyasasından çıkacak bir iş bekliyormuş. Yaz, cansıkıntısı ve piyasadan

*Pink Floyd'un "A Momentary Lapse of Reason" albümüyle bu yazı arasında bir ilgi olduğunu sanmıyorum. Bu sadece basit bir araklama vakasıdır.

beklediği işin bir türlü gelmediği günler...

İşte o günlerin gecelerinden birinde başına gelen bu olaydan sonra rüya ve hafıza üzerine düşünmeye başlamış. Yıllar boyunca gördüğü bir çok rüyayı unuttuğunu düşündükçe, işaretlerle dolu bunca rüyanın hafızadan silinip gitmesine tahammül edememeye başlamış. Üstelik o sıralar, rüyalarının gelecekte çekeceği filmlerin temel malzemesi olacağını da düşünürmüş.

Rüyayı hatırlamanın iki yolu olduğunu keşfetmiş. Birinci yol uyandıktan sonraki geçen zamanda başımıza gelen olayların yarattığı çağışımlarmış ve bu pek de işe yarayan bir yol değilmiş. İkinci yol ise rüyayı gördüğümüz sırada uyanmak ya da rüyayı uyanmaya yakın bir zamanda görmekmiş. Bu ikinci yolu sınamaya karar vermiş ve uyku saatlerini gecedan gündüze kaydırmış. Telefon, kapı, sokaktan gelen gürültüler, apartmanın rutin sesleri ve hep kısık bir seste açık bıraktığı radyo ya da televizyon derin bir uykuya dalmasını engelliyormuş. Telefon sesine uyanınca hatırlayabildiği rüyalar ve imgeler üzerine konsantre oluyor ve defterine hatırlayabildiği herşeyi hemen yazıyormuş. Bazen tek bir imge, küçücük bir görüntü üzerine sayfalarca yazdığı oluyormuş. Giderek bütün vakitlerini evde geçirmeye başlamış. Geceleri kitap okuyor, televizyon seyrediyor, videoya bir film koyuyor, müzik dinliyor ve rüyaları ya da rüya üzerine yazıyormuş. Gündoğumundan üç dört saat sonra da yatıp uyuyormuş.

İlk bir kaç hafta rüya defterine yüzlerce sayfa yazı yazmış. Çünkü sadece gördüğü rüyalar üzerine değil de rüya sırasında şuurun aldığı durumlar ve beynin çalışma biçimi üzerine de yazıyormuş. Bu yazılarda şöyle fikirler geliştirmiş: Hafif uykuda, insanın bir önceki günün şuurda bıraktığı tüm izleri yoğun bir biçimde yeniden yaşadığını... Uykuya geçiş anlarında geçmiş zamanlarda görülen rüyaların çağrışım yoluyla hatırlandığını, ama uyanır uyanmaz ipin ucunun yeniden kaçıp hiç bir şeyin akla gelmediğini çünkü çağrışımına yol açan ilk düşüncenin yitirildiğini... Rüyalarda da tıpkı

gerçek hayattaki gibi bir deja vu duygusu olduğunu... Uykuya dalmanın, bir resmin içinde kaybolup gitmeye ya da bir düşünce akışı sırasında iplerin usul usul kopmasına benzediğini... Sıraların en derin olanının asla hatırlanamayan rüyalarda yattığını ama bu rüyalara giriş yollarının da uyku ile uyanıklık arasındaki o tuhaf şuur bölgesinde yattığını...

Üçüncü haftadan itibaren uyku ile uyanıklık arasındaki o tuhaf ülkenin keşfine çıkmaya karar vermiş. Bu keşif gezisinin seyir defterini daha iyi tutmak için uzun süreli uykusuzluklar yaşamaya karar vermiş. Yirmidört saat, otuzaltı saat... Tam uykuya dalacakken oturduğu yerden aniden fırlayıp gözünün Önüne gelen görüntüleri yazmayı denemiş. Sonuçlar çok hoşuna gidince bu uzun süreli uykusuzluk deneylerini uzatabildiği kadar uzatmaya çalışmış. Kırk sekiz saate ulaştığı bir deneyin sonunda şuurunu tümüyle yitirdiğini ve artık gerçeklik zemininden tümüyle uzaklaştığını ama daha önemlisi artık hiç bir şey yazamayacak kadar sinirlerinin yıprandığını görüp uyumaya karar vermiş.

Yatağa uzanmış ama dehşet içinde uyuyamadığını, daha doğrusu uykunun nerede başlayıp nerede bittiğini, içinde bulunduğu şuur halinin neye tekabül ettiğini çözememeye başlamış. İpler gerçekten kopmuş, hem de öyle kopmuş ki uyku ile uyanıklık arasındaki o tuhaf ülkeden çıkış yolu bulunamaz olmuş. Çocukluğundan beri ilk defa o gece karanlıktan ve sessizlikten korkmuş. Hemen kalkıp ışığı açmış, müzik setine bir kaset koymuş ve bir sigara yakmış. Bu kez daha dehşet bir şey olmuş ve sinemacı eşyaların, seslerin, settaki müziğin yarattığı çağrışımların içinde hafıza denen o uçsuz bucaksız evrende tek başına yapayalnız kalıvermiş. Düşüncelerini denetleyemediğini, bütün akli ipuçlarının elinden kaçtığını korku içinde farketmiş. Zihnine üşüşen imgelerin hangisinin düşünce hangisinin çağrışım hangisinin hatıra hangisinin rüya olduğunu anlayamaz olmuş. Geceyarısı evin içinde çaresizlik içinde titremeye ve hüngür hüngür ağlamaya başlamış. Çocukluğundan beri ilk kez ağlayan sinemacı ağladıkça rahatlamış ve biraz olsun kendini toparlamış, normal şuur hali adını

verdiğimiz duruma biraz olsun yaklaşmış. Bu ani iyileşmenin geçiciliğini ve cinnet denen o geri dönüşü olmayan ülkeye çok yakın olduğunu hissettiği için dışarı çıkıp gördüğü ilk nöbetçi eczaneden bir yatıştırıcı almayı düşünmüş. Ama normal biri gibi davranma şansının her geçen an daha da düştüğünü de biliyormuş. Yatmayı ise aklına bile getirmiyormuş çünkü az önceki zihin haline bir kez daha girmekten çok korkuyormuş. Kararsızlık içinde üstünü başını giyerken salondaki büfede duran viski şişesi gözüne çarpmış. Bu saplantı başladığından beri meselelerin üstüne ayık zihinle gitmeye karar verdiği için ağzına bir damla bile içki koymadığını da düşünerek peşpeşe iki bardak sek viski içmiş ve yanan ışıklar, teypte sürekli dönen bir k'aset eşliğinde on altı saat sürecek - simsiyah depderin bir uyku çekmiş kendine.

Hikayenin tam burasında ben, derin bir soluk alarak "Saplantısı da artık bitmiş değil mi?" diye sordum yazara. O ise "Asıl meseleler o geceden sonra başlamış" diyerek anlatmaya devam etti. Sinemacı normal hayatına dönmeye çok çabalamış ama garip şeyler oluyormuş artık. Saplantının ve deneylerinin zirveye, yani cinnete ulaştığı o geceden sonra görüntülü rüyalar göremez olmuş. Bir de hiç anlam veremediği garip bir olay varmış. Uyku saatlerini yeniden düzeltmeye, yani geceleri uyumaya çalışmış ilk zamanlarda. Ama ne zaman uyumaya kalksa, uykuya daldıktan on beş yirmi dakika sonra sırlısklam ter içinde, bazen çığlıklar atarak dehşetle uyanıyormuş.

Simsiyah kâbus adını verdiği bu görüntüsüz, imgesiz şuur halinde, uyku tıpkı gözlerini kapatıp düşünen bir insanın gördüğü karanlıktan ibaretmiş. Rüyanın şuur dışı düşünceye dönüştüğü bu tarif edilemez şuur durumu bir süre sonra öyle bir noktaya geliyormuş ki "Ben aslında uyumuyorum" diyormuş. Ama bu noktaya gelmesine rağmen bedenine söz geçiremiyor. Daha da kötüsü, saplantının zirveye çıktığı o gece olduğu gibi uyku ile uyanıklık arasındaki bölgede sıkışıp kalıyormuş. Hareket etmek, bağırma için delice çabalıyor ama bir türlü beceremiyormuş.

Acı ve korku en uç noktasına vardığı anda da uyanabiliyormuş. Geceleri değil gündüzleri uyuduğu zamanlarda ise bu simsiyah kabusu yaşamıyormuş.

Tam da o sıralarda piyasadan bir asistanlık işi bulmuş. Her sabah saat dokuzda uykusuz gözlerle sete gidiyor, geç saatlere kadar çalışıyor, akşam eve döner dönmez yatağa giriyor ama bir süre sonra simsiyah kabus onu yeniden uyandırıyor. Onu her sabah uykusuz gözlerle gören bir iş arkadaşı bir ilaç tavsiye etmiş. Derin uykuyu sağlayan bir yatıştırıcı imiş bu, ve sinemacıyı o simsiyah kâbustan korumayı becermiş. İlacı ikinci kutudan sonra bırakan sinemacı hep aynı saatlerde yatıp kalkmaya başlamış.

Tekrar görüntülü rüyalar görmesi, daha doğrusu rüyalarını hatırlamaya başlaması için bir kaç yıl geçmesi gerekmiş. Çok seyrek de olsa, hâlâ o simsiyah kâbusa yakalandığı olurmuş.

Yazar bütün bu hikayeyi anlatıp bitirdikten sonra ben önümdeki içkiden son yudumu alıp sert bir içki daha söyledim ve suskunluğu bozup, yazara "Peki ama sen bütün bunları nereden biliyorsun?" diye sordum. "İlk gerçek korku filmi diye önüme getirip koyduğu bir sinopsisi özenti bulduğumu söyleyince çok kızıp karşı çıktı, tartışma uzadı ve en nihayet o yaz ailesinin evinde tek başına yaşadıklarını tek tek anlattı" dedi.

Peki film nasıl bir şeydi?

"Her uyanışında kendini geçmişinin farklı bir mekanında bulan bir adamın hikayesi. Hafıza adlı ülkede kaybolma meselesi yani... Her seferinde şimdiki zamana dönme çabası var. İlk uyanışında Tamam işte şimdi gerçekten uyanırım' diye düşünüyor kahraman, ama sonra yine bir rüyada olduğunu anlıyor. Tam bir çıkışsızlık, tam bir ümitsizlik. En sonunda, metruk bir otelede uyanıyor. Dışarda yağmur yağıyor ve pencereden kederli insanların sessizce geçtiği bir taşra kasabası silueti görülüyor. Odadan çıkıyor, kasabada gezmeye başlıyor ve 'Bu geçmiş zaman değil diyor.

Şimdiki zaman da değil. O halde gelecekteyim.' diye düşünüyor. Sonra kasabanın çarşısındaki تنها bir çayevinde otururken çok yaşlı bir adam gelip masasına oturuyor. Adam ölümünün yakın olduğunu söyleyip tüm dünyayı kasıp kavuran, çaresi bulunamayan ve hava yoluyla bulaşan bir salgın hastalıktan söz edip gidiyor. Film, kahramanın anayolun kenarına gelip bir araba beklemesiyle son buluyor. Yağmur da hâlâ yağıyor."

Peki ama, böyle bir film hikayesi yazan bir adam neden hâlâ rüyaların gelecekte haber veremeyeceğini iddia ediyordu?

Yazar, "Onun bütün derdi hatırlayamadığımız bilgilerin hafızanın bir yerinde saklı durup durmadığı aslında. Eğer hafıza bütün bilgileri kendi içinde bir biçimde kaydedip şuardan saklıyorsa bunun makul bir sebebi var: Ruh sağlığı... Ama uyku şuur dışı bir alansa ve orada hiç bir şey saklanamıyorsa durum

tehlikeli"

Nasıl yani diye atıldım, bir dikişte içkimi bitirerek.

"Çok basit" dedi yazar. "Milyarlarca bilgiyi saklayan yeryüzünün en gelişmiş en komplike bilgisayarı olan beyin, pekala gelecekte neler olacağını tahmin edebilir. Bunun için, metafizik bir - alemde yaşamamıza gerek bile yok. Geleceğin geçmişin içinde metafizik bir biçimde yaşamasına da... Geçmiş ve şimdinin verileri matematiksel olarak gelecekte neler olabileceğini öngörebilir. Yeryüzünün en gelişmiş bilgisayarının böyle bir denklemi çözemeyeceğini düşünmek, zaten ona saygısızlık olur."

"Ama bütün bunları hiç düşünmeden yaşamak çok daha güzel" dedim. O da, "Bu da bir görüş. Haklı olabilirsin. Zaten saplantı tehlikeli bir şeydir" dedi.

*metinlerin siyah-beyaz
okyanusunda sürüklenen
hayalet gemi*de
bir kamaram olsun istiyorum*

*oniki aylık yolculuk bedeli olan 150 000 TL yi 151-
207 babur akyol t.c. ziraat bankası çemenzar
şubesine yatırdım, makbuz ilişiktir,
ad-soyad: adres: tel:*

*Yerelmasr İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü sok. Sağlık ap. Kat 3, daire 7
Kadıköy istanbul Tel 41 42457, 41 42 45 8*

LANET DEĞİŞİR

babur akyol

*"...aşk dediğimiz, ya vahim bir yanlış anlaşılmalıdır,
ya kötü bir hayal kurma tarzı"
Attilâ İlhan*

Siz de hiç batmayacağını bildiğiniz hayalet bir gemi ile açık denizlerin gecesinde dolaştıysanız, bilirsiniz. Bu hikâye, lanetli bir hikâyedir.

Evet, 'hayalet gemiler hiç bir hava şartında, kayalıklarda ya da tüyleri diken diken eden gece karanlığı denizlerinin ortasındaki girdaplarda asla batmazlar. Sonsuza dek... Onlarla yapılan yolculuklar acı ve keder yüklüdür genellikle. Ne kadar umudu taşırsalar da.

Ve bir 'hayalet gemi' yolcusu olarak bilirsiniz ki o gemilere yalnızca parçalan tamamlanmamış aşklar yüzünden binilir. Bu *romansı* yaşamının verdiği garip acılar, yolcular için neredeyse varoluşun nedenidir. Her bir yolcu artık bu lanetli hikâyenin içinde, 'hayalet gemi'nin lanetli kaptanıdır. Bu lanet, geçmiş aşkın laneti ve bu *romans* hayalet geminin yükünden başka bir şey değildir. Kimbilir, belki de sevmek bu yüzden 'rezilce korkuludur'.

Efsaneye göre, 'lanetli kaptan 'hayalet gemi' ile karanlık denizlerde dolaşmakta ve ancak yedi yılda bir karaya ayak basmaktadır. Bunun tek bir nedeni vardır: eğer karaya çıktığında, gerçekten aşık olursa, o zaman lanet bozulacaktır. Eğer aşık olamazsa gemiye geri dönecek ve karanlık denizlerde dolaşmaya devam edecektir. Gemi asla batmayacaktır. Sonsuza kadar... ".

Aranızda bu 'gemilerden birine binip de inmeyi başaranınız var mı bilmiyorum. Ama bu satırlarım henüz inmeyenler için anlamlı olacaktır daha çok.

Düşünün bir kez, neden ısrarlıyız gemiden inmemekte; 'gerçekten karaya çıktığımızda' karşımızda aşık olacağımız birini bulamadığımız için mi, yoksa o kayıp aşkın parçalarını tamamlayacağımız düşüncesiyle hiç olmayacak bir şeyin peşinden koşan, geçmiş zaman romanslarının zavallı

kahramanı, kederli ruhumuzu doyurmak için mi? Üstelik farkında bile olmadan ve gerçekte bir anlamı da olmadan.

Bir kez daha düşünün. Kaybettiğimiz için peşinden koşup durduğumuz o aşkın, nihayet, hayalinin de yokolması ne kadar ürkütücü olurdu. Biz galiba buna dayanamayacağımızdan korkuyoruz. Hem de çok korkuyoruz.

Oysa gemiler (özellikle hiç batmayacak olanları) kaptanları nasıl isterse öyle hareket etmezler mi? "Elbette etmezler, kaptan lanetliyse eğer" dediğinizi duyar gibiyim. Pekâlâ öyle olsun. Ama unutulmaması gereken şey belki de, korkularımızın geçmişimizden gelse de geleceğimizi ördüğüdür sinsice. Bundan sonra lanet kendini tekrar edecek diye mi korkacağız? Yoksa lanet bozuldu mu gerçekten? Galiba ne yaparsak yapalım, sonunda gemiye geri döneceğiz. Ama yeni bir lanetle. Bir an için bile olsa. Ancak, o zaman biliyor olacağız, korkumuzla başetmeyi. Ve, ya 'gemi' ayrılmayacak sahilden, ya da, sevgiliyi de alıp uzaklaşacak açık denizlerin gecesine.

Lanet bir kere bozulur. Ya da lanet olmaktan çıkar yerini alan. Kaybolan romansların ardından, her şey bir ve aynı... laneti bozan sevgili ise yeni romansımızdır artık. Orada korkuyu yenmişizdir ve şu satırlarla başlayan bir mektup yazarız: "...dinle böceğim, uzun bir seyahate çıkacağım, hareketimden evvel bazı şeyleri söylemek arzusundayım. Yokluğum fazla uzayabilir,..."

Ve sevgili, bilseydi ki laneti bozan kendisidir. Ve kaptan, anlasaydı: geçmiş zaman romanslarını yüreğinden, beyninden söküp atmasını sağlayan sevgilidir... İşte o zaman her ikisi de, yalnızca birbirlerini arayan ve bulduklarında aşık olan hermafroditlerin yaşadığı türden bir aşk yaşayacaklardı. Sonsuza dek süren... Zaten lanetli aşklara da yalnızca onlar bulaşır, kaçınılmaz olarak. Ki işte yalnızca bu aşklar *ne vahim bir yanlış anlaşılmalıdır, ne de kötü bir hayal kurma tarzı.*

Aslında lanetin tekerrürü vahim bir yanlış anlaşılmalıdır.

Hayalet gemi'ler yüzer, ve ...

La-net de-ği-şir.

Bugün 27 Ağustos 1993 Cuma: Gece: İç

Hazır... Kamera... 5.... 4. 3. 2. 1. Işık... Oyun....

ELMALI PASTA

sevgi iyimen

Gözlerinin içi gülüyor; Teker teker özenle rimellenmiş kirpiklerin, bej, kahverengi tonlarıyla gölgelendirdiğin gözkapakların, son olarak gözlerini çerçeveleyen kahverengi göz kalemin, birlikte gülümsüyorlar. Gözlerin mutlu birer pırıltı.... Dudakların mutlu bir kıvrımla gülümsüyor; televizyonun marketinden ısmarladığın, kapına kadar gelen "Bakım seti" sayesinde. Mutsuz çatlamalar yok olmuş, dudaklarından. Dudakların, çıkmayan dudak boyanla, iri bir gülümseme, yanaklarına sığmayan. Bakımlı dişlerinde tek bir çürük yok. Önler de arkalar da iyi. Diş macunun dünya çapında bir marka çünkü. Nefesin hoş kokulu, ışıltılı bir mutluluk... Saçların da mutlu, ahenkle dansediyor; yumuşacık, neşeli kıvrımlarla dökülüyor omuzlarına.

Gözlerinin pırıltısı, saçlarının neşesi, beyaz ötesi gömleğin, süper ince çorapların, yüksek topuklu ayakkabılarının şıklığı ile reklâmlardaki kadınlardan hiç farkın yok.

Geniş, bol ışık alan mutfağına deterjanın bahar kokusu sinmiş. Hakim renk beyaz. Perdelerle masa örtün uçuk mavi. Yerler yine uçuk mavi seramik döşeli. Mavi, huzurla yemek pişirmen; yemek artıklarını da aynı huzurla temizlemen için seçilmiş. Mutfak robotun, fırının, aspiratörün, bulaşık makinenin, toasterin, bembeyaz gülümseyişleriyle hizmet etmeye sıralanmışlar tezgâhın üstüne. Mavi huzur, beyaz temizlik demek.

Mutlu, yeni evliliğinin eksiksiz mutfağından, bu gün elmalı pastayla gideceksin kocanın kalbine. Küçük ekranlı, mutfağına özel televizyonunun sesini biraz açyorsun. Elmalı pasla malzemesi bir önceki programda anos edilmiş. İki kaşık tereyağı, iki buçuk su bardağı un, elli gram badem, öğütülmüş. Bir adet limon, bir kilogram elma, yarım su bardağı şeker, yarım kahve kaşığı tarçın, bir yemek kaşığı pudra şekeri, mikser, önceden ısıtılmış fırın. Her şey hazır. Reklâmlar bilene kadar, iki yumurtanın sarısını beyazlarından ayırman gerek. Bu basit ama dikkat isteyen bir iş, yumurtayı lam

ortasından ikiye ayırdın, kabuğun yarısında sarısı kalacak şekilde akıllın akını, sarıyı kabuklan kabuğa aktararak.

İkinci yumurtanın akı, ellerinin arasından salınarak, uçuk mavi seramiklerin ortasına akıverdi. Makyajın, birlikte sinirlendi gözlerinle, reklâmlar bitmeden, aceleyle banyoya koştun, temizlik kovana bahar kokulu deterjanı, sinirini boşaltıp aynı aceleyle koştun mutfağına. Yer bezini daldırdın deterjanlı suya, yerde iğrenç bir leke halinde yayılmış yumurta akını silmeye başladın.

Yumurta akının sümüksü yapışkanlığı, kirpiklerindeki rimeli, dudaklarındaki boyayı, gözlerindeki kahverengi çerçeveyi iğrendirdi. En çok da ojelerin iğrendi, ellerine yapışıp kalan yumurta akından. Yer bezini, kovaya daldırdın, önce suya sonra beze yayıldı sümüksülüğü yumurtanın, yerbeyaz yumuşacık bir kayganlıkla kaydı elinden. "İğrenç bir şey bu " diye düşünüyorsun..... Kaygan yerbezini sıkıp yumurtayı yerden kazımaya çalıştın, iyice yapıştı, ellerine bulaştı.

Reklâmlar bitti, program başladı. "Tereyağını erit, unu, tuzu, yumurta sarılarını, iki kaşık eritilmiş tereyağını mikserle iyice karıştırın"

Hâlâ yumurta akını yerden icmizlemeyi başaramadın, üstelik kayganlık yerde iyice yayıldı. İnce topuklu ayakkabılarında duramadın bu kayganlığın üzerinde, çıkardın onları, işe yaramadı. Çıplak ayakların daha rahat kaydı düşecekken, dizlerinin üzerindesin. Yer bezini yere her sürüşünde, sümüksülük daha büyüdü, yayıldı yere. "Programı kaçırıyorsunuz" diye düşünüyorsun.

Yerbezini kovaya daldırdın tekrar, deterjanın köpükleri yok olmuş kayganlığın içinde. Ayağına kalktın, banyodan deterjan alacaksın, yerdeki kayganlığı unuttun deterjan düşüncesine takılıp, ilk adımını allığına yere duşlun. Saçların ahenkle dansetmiyor aralık, sümüksü kayganlık saçlarına, gömleğinin beyazlığına, süperince çoraplarına bulaştı. "Yumurta akı ürüyor" diye geçiyor aklından.

Yerden kalkmak için lulanacak bir yer aradın, masaya

korku burnu

yapıştı ellerin, kayganlık masa örtüsüne bulaştı, iki buçuk su bardağı un, yarım su bardağı şeker, tarçın, bademler beyaz ötesi gömleğinde iyice birbirine karıştı. Bedenin, saçların un, şeker, tarçına bulandı. Göz boyaların birbirine karışarak gözaltlarına aktı. Boylu boyunca yerdesin. Yer bezi, ellerin, temizlik kovan, bahar kokulu deterjan, yumurta akı istilâsı altında. Yumurta akı köpüklü bir istilâ, bacaklarına göğüslerine, masanın ayaklarına, dolap kapaklarına, fırına, buzdolabına tırmanmakta. "Ayağa kalkamazsam bu iğrenç sıvada boğulacağım" diye düşünüyor beynin.

Yemek programı bitti, elmalı pasta tarifini kaçırdın. Hızla savaş manzaraları geçti ekrandan, televizyon canlı yayında. Sunucu dehşet yerleşmiş gözlerle, tek tek telaffuz etti her heceyi. "Tecavüz kamplarındaki kadınlardan biri, günde yüz askerin tecavüzüne uğradığını söyledi kameramıza"

Yerdeki sümüksü sıvı kıpır kıpır canlı, milyonlarca sperme dönüştü. "Yüz tecavüz, yüz boşalma, yüz binlerce sperm" diye hesaplıyor beynin. Hâlâ yerdesin, uçuk mavi zemini kaplayan, iğrenç, kaygan sperm saldırısına karşı koymaya gücün yok. Kulaklarının içi, burun deliklerin, bacak aran kıpır kıpır bir ıslaklıkla doldu. Bedenin istilâ altında.

Ekranda beyaz bir saç yığını görüldü, yüzü utanan saç yığınıyla kapatılmış bir kadın sesi doldurdu mutfağı. "Altmış yaşındayım ben, iki asker bana tecavüz etti ama bacak bacak üstüne attım, böylece her şey üzerime aktı, içime değil. Hızla bacak bacak üstüne attın, aynı hızla değişti ekrandaki görüntü. Aynı hızla bacak aranda döllendi sümüksü sıvı, yüz askerden aynı anda gebe kaldın. Televizyondaki kadın sesi aynı anda beynine çaktı her heceyi. "Karanlık spor salonuna, hayvan sürüleri gibi arkamızdan kovalayarak sürdüler bizi, saçlarımızdan sürükleyerek tecavüz ettiler". Ekrandaki gözbebeklerine çakılıp kaldı gözlerin, dehşet doluydu gözakları. Gözalarında binlerce kadın kaçışmakta, peşlerinde asker postalları.

Gözakının kaygan tüneline boğuldu binlerce ayak sesi. Panik kovalamakta kadınları; kucaklarındaki çocukları, yaşlı kadınları, çocuk kadınları. Panik aceleyle yere düşen başörtülerini.telâşla uçuşan saç tellerini, saçlarını tutsak eden saç tokalarını kovalamakta.

Ekrandaki gözbebeklerinden hiç bir kadına çıkış yok.

Kadınlar tutsak gözbebeklerinde. Darmadağın koşan sürünün en sonunda, düştüğün yerde izliyorsun bu canhıraş kaçıışı. Uygun adım postal sesleri ensende. Korku bacak aranda çöreklenmiş. Ayağa kalktın, koşuyorsun, panik bacakaranda, postal sesleri kulağında büyüyor... Neredeyse saçlarını yakalayabilecek iki güçlü el.

Memelerinin gücü tükendi savrulmaktan, saçlar yoruldu iyice, uçuşmaktan. Kaçan çıplak bedenlerin arasından görüldü spor salonu. Ölü gözü ışıktaki birer birer yakalanıyor kadın saçları.

Saçların güçlü bir elin avuçlarında tutsak edildi, diğer kadın saçlarıyla birlikte. Birer birer yere çöktürüldü binlerce kadın. Milyonlarca saç teli köklerinden çekildi.

Saçlarının köklerindeki büyük acı, gözlerinden fışkırdı. Kulaklarında binlerce kadın çığlığı büyüdü kulak zarında. Binlerce asker pantolonu aynı anda kurtuldu fermuarlarından.

Kökünden sökülecek en küçük kıpırdanışında saçların, güçlü erkek avuçları içinde, kıpırdayamadın. Bir başka el kollarımbaşının üstünde kavuşturdu, omuzların yerinden söküldü acıyla. Çarmıha gerildin... Bacaklarında postal acısı, bacakaranda kaskatı bir acı dondu kaldı, yine kıpırdayamadın. Çığlığınboştribünlerencevapalamadı. Çırpınamadın bile yırtılırken en savunmasız, en gizli yerlerin. Bacakarandaki ıslaklık, çıldırtıcı bir yavaşlıkla aktı içine, silemedin.... Ellerin çarmıhta.

Seni kıpırtısız bırakan ellerle yer değiştirdi, bacak anındaki postallar. Başının üstünde diz çöktü diğeri. Çıgıllıklarını bastırıp gırtlığına, ağzına tıktığı et parçasıyla. Kasıklarında başlayan bulantı, et parçasının ileri geri ritmiyle nefes borunda aynı anda boşaldı. Spermere karıştı kusmuşun. Kustun ağzının içine.

Öğürerek uyandım, yatakta yalnızdım. Kalktım keyifsizce. Çayı ocağı koydum. Çay kaynayana kadar, her zamanki gibi televizyonu açtım. Ekranda büyük harflerle yazılı bir liste belirdi.

ELMALI PASTA MALZEMESİ / İKİ KAŞIK TEREYAĞI / M
BUÇUK su BARDAGI: UN / ELLİ GRAM BADEM İÇİ
(ÖĞÜTÜLMÜŞ) / BİR ADET LİMON / BİR KILOGRAM
ELMA / YARIM SU BARDAGI ŞEKER / YARIM KAHVE
KAŞIĞI TARÇIN VE PUDRA ŞEKERİ / İKİ YUMURTA
SARISI (AKLARINDAN AYRILMIŞ)

PORSUK AĞACI

sylvia plath

Ruth Fainlight'a

Dibi bilirim, diyor. En büyük kökünden bilirim onu:
Seni korkutur.
Ben korkmam oradan: ben oraya gittim.

Deniz mi içimde işittiğin,
Onun duyumsuzlukları mı?
Yoksa hiçbir şeyin sesi mi, şu senin deliliğin hani.

Bir gölgedir aşk.
Nasıl da yalan söyler ağlarsın ardından,
Dinle: bu onun toynakları: alıp başını gitti, at gibi.

Bu yüzden, kafan bir taşa, yastığın tezek dolu
Bir torbaya dönüşene değin, yankılar, yankılar içinde.
Tırısda olacağım bütün gece, hayasızca.

Sana zehirlerin sesini mi getirsem yoksa?
Bu koca sessizlik, artık bu yağmur.
Bu da onun meyvesi: arsenik gibi, teneke beyazı,

Günbatımlarının mezaliminden canım öyle yandı ki,
Köklerime kadar bir meşale gibi alevler içindeyim,
Bir avuç tel gibi yanar, dinelir kızıl liflerim.

İspatiler gibi havada uçuşan parçalara ayrılmışım şimdi.
Böylesi şiddetli bir rüzgarın
Tahammülü yoktur kayıtsızlığa: Haykırmalıyım.

Ay, o da zalimdir: acımasızca
Sürükler beni, çorak çünkü.
Işınları biçer beni. Belki de yakaladım onu.

Bırakıyorum. Bırakıyorum gitsin,
Tükenmiş ışığı, yamyassı olmuş, kökten bir ameliyat sonrası gibi.
Ah nasıl sahiplenir berbat düşlerin, nasıl da bahşeder beni.

Bir çığlık çökmüş içime.
Gece gece çırpıp kanatlarını, alır başını gider.
Kancalarıyla, sevecek bir şeyler arar durur.

İçimde uyuyan bu karanlık şey
Dehşete düşürür beni;
Bütün gün o yumuşak, tüyümsü kıvrılışlarım hissederim, habisliğini.

Geçip gidiyor, dağılıyor bulutlar.
Aşkın yüzleri mi bunlar, bu solgun bir daha ele geçmeyecekler?
Bunlar için mi fesata saldım kalbimi?

Daha çok bilmeye muktedir değilim.
Dallarıyla boğazımı sıkkan
Bu kıyıcı yüz de ne?

Öper durur yılan gibi acı suları.
İradeyi taşlaştırır. Tecrit edilmiş, usul kusurlardır bunlar.
Öldürür, öldürür, öldürür.

19 Nisan 1962

ALKIŞLAR KİME

nazlı ökten

Yüzünde parlayan abartılı makyajdan çok tek kulağındaki rengarenk taşlı kocaman küpe çekiyor dikkatimi. Dolgun vücudu sahne niyetine masasız bırakılmış beton zemin üzerinde bir sağa bir sola savrulup duruyor. Sesi orgun garip yankılarıyla beraber "gazinonun" beton duvarlarını aşmış sahilden denize doğru yayılıyor. Çekirdek yiyerek sahili turlayan aileler bazen durup takılıyorlar kadın mı erkek mi olduğunu güç ayırdettikleri sesine ve alkışlara karışan kahkahalı çığlıklara. Terli bebekler, arabalarının içinde rahatsız bir kımıldanışla rüyasız uykulara dalmışlar. Mavi-kırmızı spot ışıkları terden üzerine yapışmış ipek gömleğim savuruyor ve bir kadınınkinden çok daha tüysüz olan kolları, göğsü sanki daha çok, daha çok ter üretiyor. Kadının biri yanındakine anlatıyor: "Berberde gördüm, manikür yaptırmaya gelmiş sandım sonra bir baktım da boğazına kadar ağda içinde. Bu sıcakta nasıl tahammül ediyor?" Alkışlar, çığlıklar arasında en çok kadınların sesini duyuyorum. Garip ve abartılı bir kırıtmayla cevap veriyor adam tüm bunlara. Perde daha kapanmamış çocukluğuma dalıyorum.

Yıllar önce gördüğüm o gazete sayfası gözümün önünde o an. Hafta Sonu. Bülent Ersoy hormonla geliştirilmiş göğüslerini kadınların neredeyse isterik çığlıklarına dayanamayıp açıyor kadınlar makinesinde. Onu bir kez olsun öpmek için birbirine giriyor analar, gelinler, kızlar ve göğüs dekolteleri göğüs yarıklarına asla ulaşmayacak olanlar.

Bu tipik tatil yerindeki tavernada yaşananlar daha mütevazî. Şarkıcımız sahneye çiçek atanların 'cest'lerine teşekkür ediyor. Kadınlar "helâl sana" diye bağrışıyorlar. Bazılarının tavrında bir küçümseyişin, köyün delisini kafaya alışın izlerini görmemek mümkün değil. Bazıları ise "helâl olsun, çocuk pek güzel okuyor!"

havasında. Adam ne kadar çok kırıtırca çığlıklar, kahkahalar o denli çok, 'eğlencenin' dozu o denli yüksek. Bir mıkнатıs gibi çekiyor meraklı bakışları üstüne.

Kadınların hali daha bir farklı mı yoksa bana mı öyle geliyor? Daha mı çok gülüp alay ediyorlar? İzlenen ne? Kadın karikatürü bir erkek belki de. Hergün sözünü dinlemek, keyfine göre davranmak istediği yemekleri pişirip, televizyonda istediği kanalı seyretmek, istemediği kişilerle dostluklarını kesmek, istediği saatte eve gelmek zorunda oldukları erkek işte kendilerine, kadınlara öykünen bir şarlatan oluvermiş. Baba ya da koca olarak karşılıklarına dikilen mini despot işte şimdi 'olmamış' eksik bir kadın. O korktukları, ancak bir sınıra kadar karşı çıkabildikleri, gizliden idare etmekle yetindikleri erkek yılbaşı ağacı gibi süslü, yılbaşı hindisi gibi tüysüz, eski yıl bitmiş ama, yeni yıla geçememiş şaşkın bir takvim yaprağı. Kukla oyunlarında dayak yiyen canavarlara, çizgi filmlerde farenin bir bombayla havaya uçurduğu kediye gülen çocuklar gibi. Sonra seviyorlar onu. Günde kimbilir kaç kez 'Ah erkek olarak gelmek varmış şu dünyaya ne doğum sancısı ne adet sıkıntısı' diyen kadınlar işte kendilerine öykünen birini görüyorlar. Onlarla o sıkıntıyı paylaşamasa da onlar gibi "güçsüz", gücünü ancak ötekine hoş görünmekten alabilen bir yandaş. Erkekler cemaatini terketmiş bir isyankâr, bir asker kaçağı, saf değiştirmiş, onlardan yana geçmiş biri belki. Polisler mutat operasyonlarında işte bu ihaneti cezalandırıyorlar. Kesilen saçlar, sürülen gövdeler işte bunun bedeli, yoksa sadece 'ahlâka mugayir davranış' değil söz konusu olan. ihanete uğrayan cemaatin korkusu ve oç alış. Cemaat elbette kendini koruyacak; ya bir gün babalar kızlarını, kocalar karılarını korkutamayacak hale gelirlerse?

BİR KATLİAMIN PERDE ARKASI

cüneyt a. genç

Salonun ışığı yandı, o ana kadar kendisinden başka yedi arkadaşı daha içeri girme fırsatı bulabilmişti. Öndeki çoktan oturma odasının kapısına yaklaşmıştı. Hemen arkasında iki tane daha vardı. Işık yandığında o en rahatsız oldukları konumda yakalandıklarını anladılar. Salonun en çok ışık alan ortalık yerinde bir an duraladılar. Öndeki hızla tuvalet kapısına doğru yöneldi. Arkadakiler panik içinde birbirlerine çarptılar. Sonra biri mutfığa geri dönerken diğeri, belki de tehlikenin ne taraftan geldiğini henüz algıyamadağı için doğrudan ışığı açanın üzerine doğru gitmeye başladı. Henüz aydınlığa ulaşmamış olanlar ise yüzyılların verdiği deneyimle kıpırdamadan durmayı tercih ettiler.

Önce tehlikenin yönünü ayırt edemeyen arkadaşları ezildi. Daha sonra oturma odasına kaçanın iç organlarının büyük bir basınçla dışarıya fırladığını gördüler. (Oturma odası tam karşıdaydı) Tuvalet kaçan şimdilik kurtulmuştu.

Tehlike şimdi doğrudan doğruya kendilerine yönelmişti. Yine de bir süre kıpırdamadan beklediler. Belki de hiç farkedilmeyeceklerdi. Umutları dördüncü arkadaşlarının duvara yapışmasıyla sona erdi. Kalanlar büyük bir hızla eve girdikleri yere doğru yöneldiler. Aynı panik tehlikeyi yaratana da bulaştı. Katil bir an duraladı; sonra silahını kalabalık düşmanlarına doğru hızla sallamaya başladı.

Cesurların en arkasında olmak kaçanların en önünde olma hakkını da veriyordu kendisine. Çıkışa (on dakika önceki giriş) ulaştığında arkasında yalnızca iki arkadaşının ayak seslerini duyabildiğini hissetti. Bir an sonra arkadakinin ses çıkartabilecek ayakları da kalmamış durumdaydı: Beş altı parça halinde zeminin çiçekli döşemesine yayılmıştı. Son arkadaşıninsa o daracık oyuktan sadece başı ve gövdesinin ön kısmı geçebildi. Arka taraf pazardan alınmış ucuz

bir terliğin tabanına yapışıp kaldı.

Önce biraz soluklandı. (Hangisi ?) Bir süre dışarıdaki gürültüleri dinledi. İnen her darbenin ikili bir anlamı vardı onun için. Hüzün ve umudu bir arada yaşıyordu. Hem bir arkadaşının daha ölümüne neden olabilirdi bu darbeler hem de hala yaşayan birilerinin var olduğunu gösteriyorlardı. Özellikle birbiri ardına duyulan son terlik seslerinden sonra dışarıdaki hesaplaşmanın sona erdiği anlaşılıyordu. Acaba kaç kurtulabildi diye düşündü. Sonra aniden kendi durumu aklına geldi. Karanlık tuvaletin solunda, musluğun altında, ışıklar açıldığında mavi olduğu anlaşılacak olan maşrapanın hemen karkasına saklanmıştı. Oldum olası severdi nemli yerleri.

Ölüm elli altmış adım kadar uzakta (kendi adımıyla) kol geziyordu. Birazdan sert bir hareketle kapı açılacak, sağ elinde koca bir terlik tutan düşman, sol eliyle 60 Watt'lık ampule gerekli enerjiyi yollamak için duvara yönelecekti. Doğa maşrapanın arkasındakine titreme yeteneği vermiş olsaydı herhalde onu kullanmak için bundan daha anlamlı bir zaman bulamazdı. Belki titreyemiyordu ama tehlikeden korunmak için inanılmaz bir sezgi ve taktik zenginliği gösteriyordu.

En güvendiği taktik, düşmanı kendi kendisiyle hesaplaşmaya zorlamaktı. Bunun gerçekleşebilmesi için de ışık yandıktan sonra bir süre ortada gözükmemesi gerektiğini biliyordu. Böylece öldürme eyleminin büyüünden bir an olsun kurtulabilen insan, belki ahlâk belki din diye adlandırılan tuhaf mekanizmalarını çalıştırmaya başlayıp, son kurbanı affetmenin verdiği yüce gönüllülük ve iç ferahlığıyla bundan önceki altı ezik gövdeyi hafızasından silerek dingin adımlarla yatağına dönebilirdi.

Yine kurbanın işine yarayacak olan ama bir önceki kadar 'soylu' olmayan bir başka davranış biçimi ise üç dört saniyelik bir göz gezdirmeden sonra tuvalette 'zararlı' olmadığına kanaat getirip bu safariye bir son vermek olabilirdi. Çok rahat anlaşılabilirdi gibi bu durumda, kurbanın yaşama olasılığı peşindeki insanın ince eleyip sık dokumasıyla ters orantılı olurdu. Kimbilir belki

de yaşamının pek çok yerinde tembellik ve yüzeyselliğinin cezasını çeken insan, bu özellikleriyle en azından bir canlıyı yaşama bağlamış olmanın kompleksli rahatlığına kavuşmak arzusunda olurdu. Sahip olduğu en zararlı nitelikleri bile böylesine verimli değerlendirebilen insana şükran duymamak da elde olamazdı artık. (Gıpta edilebileceği ise pek söylenemez)

Kendisi de çok iyi biliyordu ki başına gelmesi en olası şey maalesef yukarıdakilerden biri değildi. Yaşamda genel bir başarısızlığın müdavimi olmuş, zaten zar zor başlayabildikleri işleri bitirmek zevkine bir türlü erememiş insanlar, aydınlık dünyanın acımasız darbelerinin intikamını, zararlıların karanlık dünyasında, başladıkları katliamı işte bu sefer sonuna dek götürerek alırlar. Kısacası katil mavi maşrapayı da kaldıracaktı.

Beklenenlerden hiçbiri gerçekleşmez. Dışarıdaki ışıklar söner. Bir çift ayak sesi (çünkü onlar iki ayaklıdır) herhangi bir fikir vermeden uzaklaşır. Yatak odasının kapısı ne hiddet ne de rahatlamışlık ifade etmeden kapanır. Son kurban unutulmuştur. Tuvalette kaçan 'zararlı'yı görmemiş olmak mümkün değildir. Olay tembellik ya da acıma duygusuyla da açıklanamaz.

Yaşanmış olan bitmiştir ve bir daha hatırlanması gerekmez. Şu anda göz önünde olmayan bir şeyin akla getirilmesi her an geçmiş bir tutarsızlığa ışık tutabilir. Çağımızda tutarlı olmanın tek yolu geçmiş unutmaktır.

Geçmiş olmayan bir insan tutarsız da olamaz. İnsan ne kadar iyi unutulabilirsekendine saygısı o kadar artar.

İşte bu 'yararlı' alışkanlık sayesinde ki katil, beş dakika önce tuvalette kaçan zararlıyı şu anda görmediği için unutulmuştur. Evet gerçekten unutulmuştur.

Zararlı'nın hayatı nisyan ile mümkündür
Zavallının hafızası nisyan ile malûldür.

NOT: Tuvaletin ışığı açılmadığı için maşrapanın mavi olduğu anlaşılammıştır.

KİM KORKAR BALAYISINDAN

ergim kocabıyık

Yeni evlenmişlerdi. Balayına(1) çıkmayı düşünüyorlardı. Çıktılar.

Küçük sakin bir kasabada bir dağ oteline yerleştiler. Soğuk bir otele, mutlu gibidirler ve oteldeki böcekler.

Bir sabah karısını yatağında ölü bulan adam balayına çıkmakla hata ettiklerini düşünür.

Kadının ölüm nedenini öğrenmek için yapılan her girişim sonuçsuz kalır. Adam hep aynı kâbusu görmeye başlar: Karısı, bir sabah, adamı uyandırmak için bedenini kendisine doğru çevirdiğinde yüzünün parçalanmış olduğunu görür.

Otel odasındaki ilk gece uykusuz geçer ama dışardaki bal rengi dolunayın kimse farkında değildir.

Ormanda yürüyüş yaparlar, sevişirler, otları koparırlar, bazı ağaç dallarını kırarlar, çeşitli canlıları ezerler, öldürürler. Karısı da ertesi gün ölür.

O sabah erken uyanmış, tesadüfen güneşin doğmakta olduğunu görmüştür. Karısının da görmesini ister. Karısının

uykusu ağırdır. Yarası kanamıştır. Çarşaf batmıştır. Makyajlı yüzü bence Balayısı(2) pençesiyle parçalanmıştır.

Adam televizyonda bir Amerikan dizisi izler. Cenazede çok insan vardır.

Adam karısının cesedini tokatlar. Aniden durur. Elleri ojelidir. Kadın, üzerindeki çarşafın altında çırpınmaktadır. Belki de akşamki inilti sabaha ertelenmiştir. Adam kadını sarsarak uyandırır. Kahvaltıda bol bol bal yerler.

DİPNOTLAR:

(1) BALAYI: Evlilik hayatının ilk devresine "Balayı" adı verilir. Balayı devresinde, bir çok merak gıcıklayıcı sorulara cevap aranır. Onun için bu devre aşk, heyecan, mutluluk ve derin zevklerle birlikte, birtakım hayal kırıklıkları, şaşkınlıklar içinde de geçer. Bu yüzden bu devrenin alışılmış çevreden, oturulan hatta oturulacak şehirden başka bir yerde geçirilmesi çok faydalı olur.

Evlilik hayatının başlangıcı, kadın için bir öğrenme ve çıraklık devresidir. Bir erkek karısına, yalnız cinsî münasebet esnasında nasıl hareket edileceğini değil, daha da önce, bu münasebet esnasında nasıl heyecan duyabileceğini öğretmelidir. Şu halde herşeyden önce, "öğretmen" in sabırlı ve kendine hakim olması gerekir. Kadının cinsî duygularının uyanışı yavaş yavaş olur.

Ancak bazılarında biraz daha yavaş, bazılarında biraz daha sür'atlidir. Bütün bedenî ve ruhî kuvvetlerin geliştirilmesinde olduğu gibi, bunda da kaide şu olmalıdır: "Yormadan çalıştırmak ve işletmek". Zifaf gecesinden sonraki beş kaltı gün içinde kadının tam bir istirahate bırakılması çok doğru olur. Ayrıca ilk cinsî münasebetlerdeki sürtünme dolayısıyla, yeni gelinin dış tenasül uzvunda bir kızarıklık, hatta hafif iltihaplanma husule gelir. Bunlar geçinceye kadar fazla sık münasebette bulunmamak lazımdır. Zaten çiftler sınırı fazla aştıkları zaman tabiat kendilerine "dur" demesini bilir. Uğranılan yorgunluk da bir süre dinlendikten sonra geçer.

Balayı bitip, çiftler eve döndükten sonra, kadın için yine oldukça güç ve karışık bir devre başlar. Zira tatil bittiği için, erkek normal çalışma hayatına başlayınca kadın kendini yalnız hatta ihmal edilmiş hissedecektir. Fakat bu nazik devrede Mükemmel Evlilik'in prensiplerini öğrenmeye ve tatbik etmeye çalışmakla son derece güzel ve oyalayıcı zaman geçirmek pekala mümkündür. (Bkz Resimli Seksoloji Ansiklopedisi, Arkin Kitabevi, İstanbul, 1963)

(2) BALAYISI: Bir ayı türü olan Balayısı bala aşın düşkünlüğü yüzünden bu ismi almıştır. Uykuyla geçen kış aylarında bal yiyecek için yaz aylarından bal biriktirirler. İnderinde açtıkları çukurlara gömdükleri bal peteklerini, ağızlarında bulunan bir bez sayesinde salgıladıkları yapışkan bir salyayla sıvarlar. Bu özellikleri yüzünden halk arasında Balyapan veya Balkuran olarak da isimlendirilmişlerdir. Balayıları kış

Balaşırma törenine katılmak üzere ayı postu kuşanmış bir Balaraklayan. Rusya'da komünist rejimin etkisiyle yasaklanan bu geleneksel tören, Corbaçov'un Perestroyka ve Glasnost politikalarının sayesinde yeniden serbest bırakıldı.

uykusundan zaman zaman uyanıp daha önceden kurdukları baldan bir miktar yiyerek hem bedensel fonksiyonları için hem de uzun kış uykuları esnasında gördükleri düşler için gerekli olan enerjiyi temin ederler.

Özellikle Çarlık Rusyası'nda, kış aylarında balayılarının bulunduğu inlerden bal aşırma hem bir cesaret gösterisi hem de büyük bir eğlence kaynağıydı. Balaraklayan genç erkekler gösterdikleri cesaretle genç kızların ilgisini çekerlerdi. Ünlü yazar Anton Çehov bu töreni kış eğlencesinden yola çıkarak "Balayısı" isminde tek perdelik bir oyun da yazmıştır. Oyunda, kocasıyla Balaşırma Şenliklerinde tanışıp evlenmiş olan Bayan Popov, ertesini kış aynı şenliklerde kocasını yitirmiş ve onun ölümünden sonra derin bir yas içine girmiştir. Eve kocasının borçlu olduğu Simirnov gelir. Kaba saba bir adamdır. İsrarla alacağını ister. Bayan Popov durumunun kötü olduğunu, borcunu ödeyemeyeceğini söyleyince Simirnov, genç dula hakeret etmeye başlar. Bayan Popov dayanamaz, "Ayı, ayı!" diye haykırır. Aralarındaki tartışma öyle bir hal alır ki, sonunda düello etmeye kalkışır, Ama Simirnov birden kadına aşık olduğunu hisseder. Uşaklar, hanımlarını Simirnov'un elinden kurtarmaya geldiklerinde ikisini öpüşür bulurlar. Oyun, evlenmeye karar veren bayan Popov'la ayı Simirnov'un balayı için giriştikleri yeni bir tartışmayla sona erer.

HAYALET KURAMI*

d. a. wright

Öncelikle bunun bir metafizik değil, bir fizik makalesi olduğunu belirtmekte yarar var. Birçok fizikçi sahte-felsefeye, metafizik ya da parapsikolojiye kaymıştır, fakat bu satırların yazarı en azından şimdilik böyle bir eğilime sahip değildir.

Hayaletlerin kapalı kapılardan veya binaların (0.1 m veya daha az kalınlıktaki) duvarlarından, geçtiği bilinmektedir. Buna karşın bazı eski evlerin 1 ayaktan daha kalın duvarlarından geçemeyip o evlerde kaldıklarına dair kanıtlar da vardır. Dalga mekaniğinin temel iddialarına göre (Schrödinger 1928, de Broglie ve Brillouin 1928), hayaletler, sınırlarının 0.1m civarında, tam genliklerinin 1/2.7'sine düşen dalga işlevi ile ilişkilendirilebilen nesnelere. Bu şiddet mertebesine göre dalga boyları ve düşük hızlardaki kütleleri bir elektronunkinden 10^{16} defa küçük olması gerekir ki, bu da kütlelerinin yaklaşık olarak 10^{-46} kg olması demektir.

Bu kadar düşük kütleli bir nesnenin çok az enerji harcayarak, çok yüksek bir ivmeye erişeceği barizdir. Bu yüzden hayaletin hareketi ile uğraşırken, izafi etkiler gözönünde tutulmalıdır (Einstein 1905). O zaman görülecektir ki hayaletler dünyanın çekim alanından çıkmak için gerekli hız gibi hızlara kolayca ulaşabilmektedirler. Dünyanın çekim alanından kurtulmak için gerekli hız kütleyle bağlı olmaksızın (Newton 1687) 25000 mph veya 10 km/s dir. Gerekli olan enerji sadece 10^{-38} J dür. Bu yüzden bir nefesin rüzgârı, hayaleti güneş sisteminde bir yolculuğa çıkarmak için fazlasıyla yeterlidir, hatta yoldaki kimi etkileşimler hayaleti güneş sisteminde de çıkarıp yıldızlara doğru yolunu değiştirecektir.

* Bu yazı, Random Walk in Science adlı kitaptan Murat Gülsoy tarafından derlenmiştir.

Son zamanlarda keşfedilen bir kozmik rüzgâr (Cowley 1969) hayaletleri güneşin komşuluğundan nerdeyse ışık hızına dek ivmelendirmiştir.

Milyonlarca yıldır sadece homo sapiens'in ölümünden oluşan hayaletlerin sayısı korkunç boyutta olmasına rağmen dünya yüzeyinde karşılaşılan hayaletlerin sayısı çok küçük kalmaktadır. Üstüne üstlük homo sapiens hayaletlerin tek kaynağı değildir. Bununla birlikte, bu konuya daha fazla girmekle konumuz olan insan kaynaklı hayaletlerden uzaklaşmış oluruz.

Bir insan kılıçla öldürüldüğü zaman bu kılıç çıkarılmazsa ya da zincirli bir şekilde ölürse, bu üzücü olay açık havada bile gerçekleşse hayalet serbest kalmaz. Oysa böyle bir engel yoksa, hayalet vücudu rahatça terkeder ve az önce açıkladığımız gibi güneş sisteminden hızla dışarı çıkar. Buna karşın zindanlarda veya kalın duvarlı ve küçük pencereli şatolarda gerçekleşen ölümlerden sonra hayaletin kaçma şansı çok düşüktür ve sonuçta yüzlerce yıl orada ikâmet etmek zorunda kalır. (Zırlar bu süreyi inanılmaz derecede uzatacaktır. Bir kum katmanı ise az bir etki yapar.)

Bir hayaletin 10^{-29} J gibi küçük bir enerji ile ışık hızının 0.7 katı kadar bir hıza ivmelenmesi oldukça ilginçtir. Bu durumda kütlesi iki katına çıkar (Einstein 1905) ve dalga boyu yarıya düşer (Schrödinger 1928, de Broglie ve Brillouin 1928). Bunun sonucunda hayalet hızlandığında duvar veya kapıdan daha zor geçer. O yüzden hayaletin sınırlı bir uzayda yavaş hareketlerle kaçması daha kolaydır. Bir yerde kalması da güçtür. Momentumu küçük olmasına rağmen hafif cisimleri çarpışma sonucu oynatabilirler.

Böylece hem hayaletlere hem de "kötü ruh" denilen olaylara (*poltergeist*) bir açıklama getirmiş olduk; (vazolar, bardaklar ve diğer hafif cisimlerin raflardan bir şekilde düşmesi). Fizikteki bir çok elementer parçacık gibi rahatsızlık veren hayaletlerin de varlığı neden oldukları ikincil etkilerle saptanabilirler, (örneğin nütrino, bkz. Pauiii 1933)

Bir hayaletin şiddet kullanılarak hiç bir şekilde çıkartılamayacağı açıktır; zaten yüksek hızda olan hayaletin biraz daha hızlanması onun çıkışını iyice güçleştirecektir. Bu durumda tek yapılacak şey onu sakinleştirip durmasını sağlamaktır. Böylece kolayca duvardan geçip gidebilirler. Exorcism'in amacınının bu sonuca ulaşmak olduğu açıktır, ancak bu yöntemin ayrıntıları bu satırların yazan için kolay anlaşılır değildir.

Tüm bu çabalar karanlık bir ortamda yapılmalıdır. Çünkü, hayaletlerin o küçük kütleleri düşünüldüğünde, normal sıcaklıkta bile ısıl tahriğin hayaletlerin hızını korkunç derecede arttırdığı tahmin edilebilir. Ortalama 20°C'lık bir sıcaklık, 3k T/2 (Maxwell 1860, Boltzman 1872), ışık hızına yakın bir hıza karşılık gelecektir.

Yeterince soğuk olmadıkları sürece ya da bir nesneye tutturulmadıkları sürece çok az hayalet görülebilecek kadar yavaş hareket eder. Bilindiği gibi bir nesnenin üzerine ışık düştüğü zaman bir basınç uygular (Maxwell 1873) ve momentum taşır.

Hayaletin üzerine düşen ve ondan yansıyan tek bir foton taneciği $2h\nu/c$ 10^{-27} J s m^{-1} lik bir momentum dönüştürebilir ki bu da çok yüksek bir ivmelenme demektir. Üzerinde bir şey bulunmayan veya bir eşyaya veya insana tutunmamış bir hayalet bu momentumun etkisi ile hızla ince bir duvardan geçip uzaklara fırlayabilir veya poltergeist (kötü ruh) olayını yaratabilir. Hayaletin yüzeyinin ışığı yansıtma katsayısının % 100'den az olduğu öne sürülebilir, aksi takdirde hayaletler hiç görülmezlerdi. İşte tüm bu nedenlerden dolayı, çok zayıf ışıkta veya karanlıkta hayaletlerin

görünmesi gibi yaygın bir deneyim anlamlı olmaktadır.

Bazen hayaletlerin ortamda ani bir serinlik yarattığı söylenmektedir. Eğer sıcaklığın "mutlak 3°" olduğu düşünülen dış uzaydan henüz dönmüşlerse bu soğukluk anlaşılabilir bir şeydir. Fakat uzun zaman boyunca bir şatoda kalmış olan bir hayaletin neden böyle ürpertici bir etki yarattığı açıklanabilir bir şey değildir.

Sonuç olarak bu makalede bilime katkıda bulunabilecek bir kuram öne sürülmüştür. Bir kuramdan beklenen her şey bu makalede mevcuttur. Bu kuram varolan bilgiler ışığında bilinen olayları açıklamakta ve ayrıca herhangi bir olguyla çelişmemektedir. Ayrıca gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalara öneriler getirmektedir. Daha da önemlisi, daha önceleri bilimsel yöntemle incelenemeyeceği düşünülen bir insani deneyime ışık tutmuştur.

İLERİ OKUMALAR

- Boltzman L 1872 *Wien. Ber.* 66 275
Bose S N 1924 *Z. Phys.* 26 178
Compton A H 1923 *Phys. Rev.* 22 411
De Broglie ve Brillouin 1928 *Dalga Mekaniği Üzerine Seçilmiş Makaleler* (Londra: Blackie)
Dirac P A M 1926 *Proc. R. Soc. A* 112
Einstein A 1905 *Ann. Phys. Lp.* 17 891
Fermi E 1926 *Z. Phys.* 36 902
Maxwell J C 1860 *Phil. Mag.* 19 19-21
Maxwell J C 1873 *A Treatise on Electricity and Magnetism* (Oxford: Clarendon Press)
Newton 11687 *Principia* Londra
Pauiii W 1933 *Inst. Solway, 1st session, Brusseh* p 324
Penzias A A ve Wilson R W 1965 *Astrophys* 142 419
Schrödinger E 1928 *Collected Papers on Wave Mechanics* (Londra: Blackie)

KORKU SİNEMASI ÜZERİNE SÜBJEKTİF NOTLAR

selim ergum

Seyrettiğim ilk korku filmi... Sanırım 5 yaşındayım. Sinemada gösterilen ikinci film yanlış hatırlamıyorsam bir aşk filmi ve babam bizi o filme götürüyor aslında. İlk film son dakikada değişmiş. Afişlerinden bir korku filmi olduğu anlaşılıyordu herhalde: yoksa babam annemi, ablamı ve beni asla bir korku filmine götürmezdi. Herşey bir tesadüftü yani... O film şimdi bulanık bir hatıra. Ama bir tutkunun ve merakın da başlangıcı.

Seyrettiğim ikinci korku filmi olarak **Suspiria'yı** hatırlıyorum. Yaşım 12. (Aradan geçen onca yıl boyunca ya hiç korku filmi seyretmedim ya da seyrettiğim korku filmlerini ciddiye almadım. Hangisi doğru kestiremiyorum.) **Emek** Sineması'ndaydım ve o güne kadar öylesine nefis bir ses düzeniyle de karşılaşmamıştım. Kör adamın kendi köpeği tarafından boğazlandığı sahnede allak bullak oldum. Ama tüylerimi ürperten ve hafızama bir çivi gibi çakılı kalan sahne genç kızın saçlarını tararken tarağına takılan o küçük kurtçuklar oldu.

O zamanlar (70'lerin sonları) korku filmi tutkumu giderecek filmler oynamıyordu. Fakat İstanbul'a gelmiş hiç bir korku filmini de kaçırmıyordum. Daha önce **Dünyaya Düşen Adam** filmini seyredip hayran kaldığım İngiliz yönetmen **Nicholas Roeg'in Don't Look Novv** (Karanlığın Gölgesi adıyla oynamıştı) adlı o benzersiz filmi de çarpmıştı beni. Özellikle **Donald Sutherland'in** karısını cenaze taşıyan bir gondolda görmesi fakat buna hiç bir anlam verememesi ve filmin finalinde, seyircinin o cenazenin adamın bizatihi kendi cenazesi olduğunu anlaması, bir kaza sonucu ölmüş küçük kızını ararken kendi ölümünü bulması, Venedik kentinin kullanımı, metafizik gerçekliği bir gerilim unsuru olarak kullanmakta

çok ileri gidebilmesi vs. vs.

Sonra korsan video dönemi başladı ve ben korku filmi iştahımı nihayet giderebilme fırsatı buldum. Hala gizli bir merakı bu. Çünkü ileride filmler çekmeyi düşünüyordum ama korku filmleri çekmek aklımın köşesinden geçmiyordu. Daha da önemlisi bu filmlerde beni çeken şeyin ne olduğunu hala kavrayamamıştım.

Muhtelif videoculardan korku filmlerini poşetler içinde toplayıp eve getiriyor ve peşpeşe seyrediyordum. Bu arada Türkiye'deki film ithalatçıları da bu türe duyulan ilginin farkına varmışlardı ve sinemalarda her hafta bir korku filmi oynamaya başlamıştı. TRT televizyonu bile artık bu tür için belirli kuşaklar oluşturmuştu. İştahım kesilmişti artık. Şehirde oynamayan korku filmlerinin tümünü seyretmek zordu. Çünkü yetişemiyordum.

Doymak bilmez bir korku sineması tutkunu olarak 80'li yıllarda, pisboğaz bir çocuk gibi önüme ne gelirse seyretmiş ve artık boğazıma kadar doymuştum. Ama bu arada bu türün beni niye çektiğini de anlamıştım artık. Bir filmin beni korkutmasını, sınırlarımı yıpratmasını istiyordum. Ama nerede? **Suspiria'dan** sonra hiç ama hiç bir film üzerimde en ufak bir etki daha yapmıyordu. Belki Bodrum'da bir yazlık sinemada yakalayabildiğim **Brian De Palma'nın Furry'si...** Eğer onu kışlık bir sinemada seyretseydim daha etkili olabilirdi belki...

O zamanlar seyrettiğim yüzlerce filmin arasında beni gerçekten korkutan tek bir film oldu: O da **Stanley Kubrick'm Shining** filmiydi. Yine bir videocudan poşet içinde eve on tane falan film getirdiğim bir yaz gecesiydi. Ailem tatildeydi ve ben zaten onlar evdeyken korku filmi getirmemeye çalışırdım çünkü sevmezlerdi.

(Daha sonraları, korku filmlerini porno filmi seyredmiş gibi gece yarıları ailenin diğer mensuplarının uyumasının ardından seyreden birkaç kişiye daha rastladım) **Shining** aylardır seyretmeyi düşündüğüm bir filmdi ama muhtelif terslikler, şanssızlıklar filini seyretmemi hep engellemiştir. Neyse uzatmayalım, evde yalnızdım ve **Suspiria'dan** beri sınırlarımı yıpratıcı bir korku filmiyle karşılaşmadığımdan Yeryüzü'nde beni etkileyecek bir korku filminin çekilmesi ümidimi çoktan kaybetmişim.

Fakat **Shining** bittiğinde ben koltuğumda susmuş oturuyor, kasetin boş bantlarının televizyon ekranındaki cızırtılı dönüşüne sanki hala bir şeyler seyrediyormuş gibi bakıyordum. Bir yazarın cinneti korkutmuştu beni işte. Hem de öyle böyle değil bayağı korkutmuştu...

Bu arada korku filmleri üzerine yabancı kaynaklarda yazılıp çizilen ne varsa onları da peynir ekmek gibi tüketiyordum. Her yaklaşımın doğru tarafları vardı ama hepsinde bir şeyler eksikti. Kısacası beni pek de etkilemiyordu. Korku filmlerine niye gideriz'in cevabı araştırılıyordu hep ya da bazı ortak motifler üzerinde duruluyordu. Ama **Movies and Methods** adlı kitapta rastladığımı Robin Wood'un Amerikan Korku Film'i'nin tarihiyle ilgili makalesi alanında benzersiz bir yetkinlik taşıyan, zeka kıvılcımlarıyla dolu bir yazıydı (Daha sonra Argos'un bir sayısında da güzel bir çevirisi yayınlandı. Türe ilgi duyan ya da duymayın bu yazıyı bir yerlerden bulup okumanızı tavsiye ederim).

Korku filmleri benim içimde öldürmek istemediğim o çocuk seyircinin zevkiydi. Bu hobiye entelektüel bir müdahalede bulunmak istemiyordum. Sinema zevkim yıllar cinde giderek daha da kompleks bir hale gelmişti. Çocukken büyük zevk alarak seyrettiğim filmlere kayıtsız gözlerle bakmak beni bir yandan da üzüyordu. Korku filmi merakı içimdeki o çocuğu yaşatan tek sinemasal zevkimdi. Fakat hayatımı kazanmak için gazeteciliğe ve dolayısıyla sinema yazarlığına başlamamla birlikte şöyle bir mecrubiyet çıktı ortaya: Korku filmleri üzerine de yazmak...

Çeresiz bir biçimde, hayran kaldığım *Robin Wood*'ün yöntemine başvururdum. Zaten yıllar boyunca obur bir çocuk gibi seyrettiğim yüzlerce filmin hatıraları geriye dönük bir entelektüel ilgiyi hala mümkün kılabilirdi. Ayrıca *Robin Wood*'ün yöntemini herhangi bir filme uygulamak, korku sineması tarihinden zengin örnekler sunarak ayrıntılandırmak, haliyle çok kolaydı benim için.

Robin Wood'un yöntemini bu yazıya sığdırmak epey zor ama en kısa bir biçimde sınırlarımı şöyle özetleyebilirim: Amerikan korku sineması temel olarak Amerikan toplumunun kolektif bilinçaltında yatan korkulara seslenir. Bu bağlamda *Frankeştenin* işçi sınıfını, *Drakula* da aristokrasiyi simgeler ve burjuvaziyi tehdit ederler. Bu iki temel motif 60'lı yılların sonundan itibaren bağımsız Amerikalı korku filmi yönetmenleri tarafından daha da geliştirilmiştir. *Romero*, *Raimi* daha sonra *Carpenter* ve diğerleri Amerikan toplumunun kurucusu olan *WASP'ların* (Beyaz Anglo Sakson Protestan) kolektif bilinçaltındaki korkulara yönelmiştir. Sözgelimi **Halloween** özgür aşk yapan genç kızlara yönelen bir tehditi anlatır. Küçük çocuk başka bir erkeğin penisini içine alan ablasına aile namusunun simgesel penisini yani bıçakla saldırır. Aynı küçük çocuk yıllar boyunca aynı kasabaya geri dönüp bekaretini erken kaybeden genç kızları penis-bıçaklatılmayı sürdürür. Çokrastlanan bir başka motif de Amerikan toplumunda giderek artan ve "*Wasp-olmayan*" göçmen nüfusun ve siyahların tehditidir. Bu nedenle siyahlar, Latin Amerikalılar, kısaca tüm göçmenler "nedeni belirsiz" cinnetler ve metafizik vakaların etkisiyle özellikle Amerikan ailesine ve beyaz gençlere ölüm saçarak.

Sahi, siz hiç yoksul bir zenci ailesinin ya da sokaklarda boş boş dolaşan serseri bir *Porto Riko'lunun* korku filmlerinin sonuna kadar yaşadığını gördünüz mü? Göremezsiniz. Çünkü filmde yokturlar (ya da vardırlar ve kötülerin safındadırlar) ya da savaşta ön cephe hesabı önce onlar ölür. Tehdit *WASP'lara* yöneliktir.

Bu arada yazıyı daha da malumatfuruş kılmak

Yine bir videocudan poşet içinde eve on tane falan film getirdiğim bir yaz gecesi idi. Ailem tatil deydi ve ben zaten onlar evdeyken korku filmi getirmemeye çalışırdım çünkü sevmezlerdi. Daha sonraları, korku filmlerini porno filmi seyredermiş gibi gece yanları ailenin diğer mensuplarının uyumasının ardından seyreden birkaç kişiye daha rastladım.

için *Amerikan Korku Sinemasındaki bazı* temel ekollerden de söz edebilirim. Bir, *Sam Raimi* ve *George Romero* ekolü: Bol şiddet, kan ve insan eti. Gerilim yok. Tam aksine dehşetin mizahı var. Bu alt türe **horror movies** (dehşet filmleri) deniyor. Tarzlarının adına da kısaca **göre** deniyor. Amacı korkutmaktan çok mide bulandırmak, rahatsız etmek, sınırları yıpratmak. Gore'un ustası *Sam Raimi*, Startını veren iki film var. *Romero'nun Yaşayan Ölülerin Gecesi* ve *Raimi'nin Evil Dead'i*. **Horror movies** ikiye ayrılıyor: Mizahın da bulunduğu gerilimsiz gore'lar ve mizahın olmadığı gerilimli gore'lar. Sözelimi **Kuzuların Sessizliği** bazı sekansları itibarıyla ikinciye giriyor. *Doktor Lecter'in* kurbanlarını ısırarak yoketmesi sırasında hem gerilim unsuru hem de **göre** var. Yani kan, dişlere yapışmış insan eti vb. gibi.

İkinci ekol, gerilim filmleri. **Göre** zihniyetine pek rastlanmıyor. Burada iki alt türden söz edilebilir. Biri Hitchcock tarzı. Gerilim ögesi, seyirciye bilgi verilerek oluşturuluyor. İkincisi ise klasik gerilim ögesi. Seyirci özdeşleştiği kahramanla birlikte gerilimi yaşıyor. Bunlar tarzlarla, üsluplarla ilgili ayrımlar. Ve bazen tek bir filmde bile hepsini aynı anda görmek mümkün. Zaten Amerikalı yönetmenler arasındaki son moda da bu. Tarzları birbirine karıştırmak

Bunlar bir kaç yararlı bilgi. Ama derdim bir makale yazmak değil zaten. Tekrar sübjektif akışa dönelim. Beni gerçekten korkutan -korkutmak ne kelime aklımı başımdan alan- filmi bundan iki yıl önce seyrettim. Film ne yazık ki hiç ünlü değil. Çok az biliniyor. Gösterildiği yıllarda hiç ilgi çekmemiş. Karıştırdığım kaynaklarda filmle ilgili iyi bir şeyler yazan bir eleştirmene rastlamadım. Yönetmeni sıradan bir teknisyen, *George Pan Cosmotos*. Baş roldeki oyuncusu ise daha sonra ünlü oldu: Peter Weller. Onu **Naked Lunch** (Müthiş Yemek) filminden hatırlayabilirsiniz.

Filmin adı **Of Unknown Origin**. İki kişi arasında geçen bir iktidar mücadelesini

anlatıyor. İktidar mücadelesi bir mülkün üstünde dönüyor. Mülk, üç dört katlı, 80'lerin *postmodern* anlayışıyla dekore edilmiş muhteşem bir ev. Taraflardan biri bir *yuppie*. Diğeri ise kökenli belli olmayan bir fare.

Sözünü ettiğim filme, hala keşfedilememiş gerçek bir başyapıt olarak bakarım. Ama bu filmin niteliğiyle ilgili ayrı bir mevzu. Asıl mesele filmin beni korkutma biçimi. Tehlike pek olağandışı bir şey değil çünkü. Herkesin başına gelebilir. Bir gün irice bir fare bulabileceği herhangi bir gedikten evinize sızıp, hayatı size zindan edebilir. Yeryüzü'nde binlerce yıl önce kurulmuş insan soyunun iktidarı irice bir fare tarafından yerle bir edilebilir. Evinizi, karınızı ve çocuğunuzu koruyamayabilirsiniz.

Shining filminde olduğu gibi daktilonuzun başında bir gün aklınızı da yitirebilirsiniz. Saçınıza beyaz küçük kurtçuklar da düşebilir. Daha da önemlisi, 1993 itibarıyla Yeryüzü'nün olağan bir gününden daha korkutucu bir şey yok. Televizyondaki ana haber bültenini seyredin ve sıcak koltuğunuza gömülün. Şimdilik güvendesiniz. Peki vahşet her geçen gün Yeryüzü'nü daha da çekilmez bir hale getirmeyi sürdürürken bizler hep "güvende olmanın" bedelini ne zaman ve nasıl ödeyeceğiz. Belki korku filmleri seyredebiliriz.

*Hayalet Gemi'nin
yakında uğrayacağı
limanlar:
inanç, oyun, şiddet..*

Yazışma adresi:

Hayalet Gemi Yerelması İletişim
Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü Sok.
Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy
İSTANBUL

Tel: 41 42 45 7 ve 41 42 45 8

kara göründü!

BİR KAYGI SOSYOLOJİSİ*

raoul girardet

Herkes bilir: **Jakoben** terörden **Stalinci** teröre kadar komplo suçlaması işbaşındaki iktidar tarafından şüphelilerden ya da muhaliflerden kurtulmak, büyük siyasî temizlikleri meşru kılmak için olduğu kadar kendi hatalarını ve burukluklarını örtbas etmek için de kullanılagelmiştir. Aynı zamanda tekabül ettiği manevra kaygılarını da ortaya çıkarmak kolaydır. **Ansiklopedistleri Frank-masonluğu** yeraltı faaliyetine ve **Frank-masonluğu da Jakobenezme** özdeş tutan *Rahip Barruel* felsefi düşüncenin temsilcilerini **montagnard** diktatörlüğün en kanlı dönemleriyle özdeşleştirerek ve kamuoyunun gözünde sorumluluğu doğrudan onlara yükleyerek itibar kaybetmelerini sağlamaktadır.

Komplo söyleminin -çok biçimli, sürekli yenilenen, hep varolan bir söylem- sonsuz gelişmelerinin arka planında bazı manevraları hazırlamaya yönelik spekülasyonlar görülse de olgunun kendisi hafife alınmaz. Tüm bir söylemin sadece bu arka plandan yola çıkılarak anlaşılması, kavranması ve incelenmesi gerektiği sonucuna varmak riskli bir iştir. Çünkü öncelikle bazılarında bir entrika niyeti açıkça görülebilse de bunlar çoğunluğun samimiyetinden şüphe duymaya izin vermeyecek kadar az sayıdadırlar. Her tür militan bağlılığın ayrılmaz parçası olan taktik oyunlar, savunulan davaya duyulan bir inanç eksikliğinin göstergesi değildir. Üstelik ele geçirmeye çalıştığı düşünce çevrelerinde belli bir yatkınlık, belli bir kabul eğilimi olmadıkça hiçbir manipülasyon çabası amacına ulaşmayı umamaz. Bu iletilecek mesajın herhangi bir etki etme şansına sahip olması için yapısıyla, biçim ve içeriğiyle, muhayyelenin normlarında önceden varolan belli bir koda karşılık gelmesi gerektiğini göstermektedir. Muhayyele ile oynamak

*Bu metin Girardet'in *Mythes et Mythologies politiques*, PARİS, 1986 eserinin 48-60 sayfalarından Nazlı Ökten tarafından derlenmiş ve Türkçe'ye çevrilmiştir.

isteyenler kendilerini onun gerektirdiklerine boyun eğmek zorunda bulurlar. Mit onu kullanmaya kalkışanlardan bağımsız olarak vardır; onu hazırlıyor olmaktan çok, dayatması altındadırlar.

Bu noktada çok şüpheli bir sorunla karşılaşmaktan kaçınmak mümkün olmayacaktır: mitsel anlatı ve onun olası nesnel temelleri sorunudur bu. Kuşkusuz siyasî mitlerden hiçbiri tarihin gerçekliklerinin varlığıyla bu ilgisiz bir şeffaf soyutlama, bir uydurma evreninde sadece bir fabl düzeyinde gelişmez. Fakat Komplo mitolojisi ele alındığında tarihsel yoğunluğun yükünün özellikle ağır olduğu görülecektir. Görünümlelerinden ya da dışavurumlarından birteki yoktur ki görelilik olarak kesin, kolayca doğrulanabilir ve elle tutulabilir olgusal verilerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilemesin. Yüzyılımızın büyük silahlı çatışmalarının sorumluluğunu "ölüm tacirlerine" yüklemek inandırıcı değilse de silah ticareti inkar edilemez bir gerçekliktir. Nasıl ki **Frank-Masonluk XVIII.** yüzyılın sonunda *Rahip Barruel* ve çömezlerinin bir uydurması değildir ve kimse **Frank-Masonluğun Üçüncü Cumhuriyet** sırasında siyasî baskı grubu ve ideolojik kontrol aracı olarak rolünü bilmezlikten gelemez. Yahudi komplosuna gelince inanılabilirliğini sağlamak için hiçbir nesnel referans verilemese de geçtiğimiz yüzyılda musevi cemaatlerinin ani özgürleşmesinin ve beklenmeyecek kadar çok sayıdaki temsilcilerinin iktisadi ve zihinsel hayatın alanlarına girişinin kamuoyunun bazı kesimlerinde yarattığı tepkinin gerçekliğini teslim etmek gerekir.

Bununla beraber şaşırtıcı olan şey bu olguların nesnel bir biçimde ortaya konabildikleri ölçüde saptanmasıyla, mitsel bir anlatı yoluyla bunlara verilen görünüş arasındaki farkın büyüklüğüdür.

Gerçekte söz konusu olan polemik bir abartının sonucu ortaya çıkan basit bir çarpıtma, büyütme fenomeni değildir. Niteliksel bir mutasyondur söz konusu olan: kronolojik bağlam ortadan kalkmış, durumların ve olayların göreliliği unutulmuştur; tarihsel tabandan geriye birkaç yaşanmış, ufalanmış ve düşe dönüşmüş hatıra kırıntısı kalmıştır. Örneğin *Rahip Barruel'in* masonlukla **jakoben** diktatörlüğü özdeşleştirmesi en temel bir gözlemle yalanlanabilir: "bir Cumhuriyette hiçbir sır, hiç gizli toplantıya müsamaha gösterilemez"; ayrıca mason locaları *Terör* döneminde ağır darbeler almış, üyelerinden birçoğu hayatını kaybetmiş ve bir çoğu da kurtuluşu iltica etmekte bulmuştur. Kısaca esas sorun, olgunun gerçekliğinden mitsel yorumuna geçiş, tarihsel olarak tanımlanabilir bir olaydan onun hayalî bir okumasına gerileyiştir.

Buna karşın ihbar edilen entrikanın adlandırılması, ideolojik motivasyonları ve doğası ne olursa olsun bu ihbarın her zaman psikolojik ve toplumsal bir güvensizlik, korku ve kaygı havasına dahil olduğu nasıl unutulabilir? Bu havanın ağırlığı, eziciliği az ya da çok olabilir. İlgili çevreler sayısal olarak değişken, sosyolojik bileşenleri açısından farklılık gösteren gruplar olabilir. Bununla beraber hepsinde büyük kolektif korkuların klinik işaretlerini açık ya da örtülü bir biçimde görmek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında modern çağın başındaki büyük büyücülük davalarıyla benzerlik kurmak boşuna olmaz. Biliyoruz ki bunlar tarihsel olarak hem ruhsal yarılmaların boyutuyla hem de siyasi çatışmaların şiddeti ve iktisadi dönüşümlerin aniliğiyle belirlenen büyük krizlerden ayrı tutulamaz gibi görünmektedirler. İki yüzyıldır hazırlanmış komplomitolojisinin büyük kavramsal yapımları söz konusu olduğunda trajik arka plan böylesi bir güç ve açıklığa sahip değildir: dramatik şiddetin çoğunlukla hafifletilmesi ya da daha az görünür hale getirilmesi eğilimi vardır.

XIX. yüzyılın son yirmi yılında Fransa, "yahudi-mason" komplosunun büyük temalarının yol açtığı tartışılmaz yankılar, bu noktada özellikle aydınlatıcı örneklerdir. Toplumun genel bir laikleştirilmesi hareketini

yükselten cumhuriyetçi ruhban sınıfı karşıtlığının ilk idari ve siyasi önlemleriyle yaşlı Hristiyan Fransa kendini inancının ve bağlılıklarının, hatta ruhsal ve ahlaki mirasının temelinden sarsılma tehditi altında hissetti. Aynı sırada kentsel büyüme, kapitalist yoğunlaşmanın ilerlemesi, yeni üretim ve emek biçimlerinin ortaya çıkışı geleneksel hayatın bazı hallerini sarsıyor ya da alt üst ediyordu. *Durkheim* daha o sıralarda şöyle diyordu: "Toplum acı çektiği zaman acısının nedeni olarak suçlayabileceği, hayal kırıklıklarının öcünü alabileceği birini bulma ihtiyacını duyar:.. Buradaki psikolojik ve toplumsal mekanizma *şeytan çıkarmayla* (*exorcisime*) benzer bir mekanizmadır. Maruz kalınan ya da belki maruz kalmaktan korkulan kötülük artık somut bir biçimde vücut bulmuştur. Bir isim, bir biçim, bir yüz edinmiştir. Sır olmaktan çıkıp gün ışığına gelmiştir ve nihayet ihbar edilebilir, çalışılabilir haldedir. (Lanetli Yahudi ya da **Frank-mason** imgesi etrafında endişeler, belirsizlikler ve korkular elle tutulur olurlar).

Komple temasıyla ilgili olarak çok ta yanılma tehlikesine düşmeden şunu söyleyebiliriz. Söz konusu olan eski çocukluk korkuları ve bunların yetişkin dönemin kâbuslarıyla süregitmeleridir: karanlık viranelerin, kapısız duvarların, çıkışı olmayan karanlık çukurların korkusu; yabancı ellere bırakılma, çalınma; satılma ya da terkedilme korkusu; ve nihayet insan yiyen devlerin, av hayvanlarının yırtıcı dişlerinin parçalayan, unufak eden ve yutan herşeyin korkusu. Hiçbir şey kaza ya da tesadüf eseri değildir artık; örgütlü bir kötülük ağının ortasına düşen kurban tüm davranışlarının binlerce görünmez bakışın kontrolü altında olduğunu sanır; görünmez bir el kaderini ele almıştır ve onu felakete sürüklemektedir.

Burada paranoyak sabuklamanın mantığı ve tutarlılığı, mitsel söylemin mantığı ve tutarlılığıyla buluşur. Bu noktada bunlardan hangisini izlemek gerektiği önemli değildir. Tarihin gözünde ikisi de mite bir turnusol kağıdı rolü oynatır. Belki de bir toplum rahatsızlıklarından bazılarını ve bazı acılarını ancak bu düşlerin incelenmesi yoluyla ortaya kovar.

LATİFE'YE MEKTUPLAR I

yusuf eradam

-1-

Sen, yirmi yıllık dostum, kardeşim
sen can verirken bana,
ne güzel akıp giderken hayat
yumurtalarından can fıskırmasına mani
bu kist nereden çıktı?

Hayır, bu manide cinas yok.

Annem Necibe Hanım, ne zaman düşsem dut ağacından, yer elmalarımızı gizliden gizliye kemiren fareyi devireceğini sandığım sapanım ne zaman suratımın ortasında şaklasa, ne zaman "Sangam, Arkadaşımın Aşkı" filmini izlemek için teyzemin toprak damına çıkan merdivene burnumu çaksam, ne zaman ayağım kayşa da bir amcanın, bir teyzenin gözlerinin içine baksam umarsızca, hemen yanımda belirir, "Öpeyim de geçsin" derdi. Annem öyle derdi. Öperdi ve geçirdi. Kistini öpsem geçer mi?

Dün hastanede elinle yatağa pat pat yapıp "Gel, yanıma otur" dedin ya, elimi tuttun ya, sanki Faruk'la çamura çivi saplama ustalığımızı yarıştırdırken pencereden bizi izleyen Nazıma Hanım odasına çağırıldı da kurtuldum leyli duvarlarımdan.

-2-

"Abi, Kasımpaşa eskiden böyle değildi" dedi taksi şoförü, sofrada rakının ardından evde ne kadar içki varsa bitirmeden kalkmadı Mehmet'in arkadaşları, başbakanı zor durumda bırakıyormuş koltuk kavgası, Van'da bir oteli kundaklamışlar, Bostancı köprüsünün çevresindeki otları hâlâ yolmamışlar, Mavi Tren kışın çok sıcak, yazın buz gibi, sevgilim hala benden uzakta, daktilom hala bozuk, Felicia

İstanbul'u, Kapadokya'yı görme sevdasını kızının ameliyatı yüzünden ertelemiş, beş numaradaki oğlancı dedikleri İsmail Amca Yalova'da denize bakarken oluvermiş, biliyor musun ilk kez cebimde parayla geldim İstanbul'a, genel kurulda en az oy alan kadın başkanlığı ele geçirdiği için çok mutlu oldu ve üzerine bir keyif sigarası yaktı, Kurtuluş Parkı'ndaki simitçi ortaokula gideceğine söz verdi, ben sokaktaki çocuklardan okuyacakları sözünü almayı huy edindim, iyi huylu bir çocuğum ben, sen de öyle, o müdür var ya aslında kendinden hoşnut değil, fesleğenleri attım, sen iyileşir iyileşmez Burgaz'a gideceğiz, birlikte yeni bir öykü daha yazarız, şimdilik bu kadar dostum, senden bir yanak daha alıyorum.

-3-

Geçmiş, gelecek hiç umurumda değil, seni bekliyorum. Çabuk çık o kolonya kokulu odadan, Yapacak işlerimiz var. Yine geç aynanın karşısına, saçını tara, boyalarsürdudaklarına, "Hadi, bir şiir daha yaz" de bana, Yoksa gelmem İstanbul'a bir daha.

İstanbul
1 Temmuz 1993

BİR GAMZE-BİR KUŞTÜYÜ YASTIK

gülseren tuğcu

"Kuştüyü bir yastık aldım odandan. Artık Burgaz ben-im gemim" diye yazmış Suat kalın deftere. Burgaz, bu Aralık sabahını soğuk karşılıyor. Gene de sevinçliyim, Suat burada.

Sait'in evindeki - müze diyemiyorum bir türlü, içinde hala sıcak kuştüyü yastıklar barındıran bir yuva çünkü o - yaşlı, gülümserken gamzeli hanıma ve kedisine veda ettik. Kuzenim Saliha, bu hanımın, Sait'in evine genç bir kızken, beyaz saten bir elbiseyle faytonla geldiğini duymuş. Senelerdir bekçilik yapıyor orada, eski, özenle katlanarak yatağın üstüne konmuş pijamaların, Sait'in el yazısı mektuplarının, eski fotoğrafların, konsol üstündeki hamam taslarının, nedense bindokuzyüz yetmişiki yılına ait Varlık dergilerinin, bir havanın, uzun bir soluğun bekçiliğini.

Birbirimize takılarak, tabelalardaki sokak adlarından hoşnut, peşimizde bir alay irili ufaklı kedi, Kış Bahçeleri Sokağı'ndan sahile, Gezinti Caddesi'ne çıktık. Kahvede birer fincan çay içtik. "Ya nasip" sandalından balık aldık, eve yollandık. Öğle yemeğinden sonra üstümüze çöken miskinliği, kelime oyunu oynayarak itelemeye çalıştık. Sedat - eşim - uykuya atladı. Biz Suat'la fazla konuşmadan, çiseleyen yağmura, gittikçe kararan havaya, belki kurşunî, belki soğuk ama martılara kucak açan denize bakarak Ada'yı sindirdik içimize, uzandığımız kanepelerde.

Aydın - hem de dolunay - bulutlardan sıyrılıp kendini gösterme savaşında olduğunu anlayınca "Yürü Suat, dolaşalım biraz, akşam yemeğine de, senin 21.10 vapuruna da daha çok var" diyorum. Suat fırlıyor uzandığı yerden, uzun İskoç paltosunu giyiyor, atkısını alıyor, ben çizmelerimi, mantomu kapıyorum... dışarıdayız artık. Kış ortasında genzime dolan bu hanımeli kokusu da ne? Gezinti Caddesi'nin solundan giden yokuş Gönüllü Caddesi ki, ben ona Gönül Yolu adını daha çok yakıştırıyorum.

Suat'a da söylüyorum bunu, "doğru" diyor.

"Burgaz'da adada bir cadde... niye her şeyi şehirleştirmek isteriz ki...

Yakınlarda Bulvar da deyiverirler, bir tabela asıverirler burada bir yola... işte o zaman hapa yutarız"

Gönül Yolu'nun iki yanındaki evler ıssız. Bazılarında bekçileri oturuyor belli. Kimileri epey eski olsa gerek, ancak bakımlı. Bazen beton yapılar da göze çarpıyor değil ama görmezden geliyoruz onları, sessizce, başımızı eğerek geçiyoruz yanlarından.

Hızlı çıkmış olmalıyız yokuşu, nefes nefeseyiz. Soluklanmak için duruyoruz bir an... hava enikonu kararmış. Başımı çevirip etrafıma bakmıyorum... hınzır, zaptedilemez hayalgücüm işlemeye başlıyor.

"Bak Suat, soldaki merdiven yolun tepesindeki eski eve bir bak".

Suat dönüyor, işaret ettiğim evi inceliyor. "İçinde hem yaşayan var, hem de yok gibi" diyor.

Yüreğim çarpıyor, heyecanım Suat'a da geçsin istiyorum. "Var mısın" diyorum, "bir öykü yaşayalım seninle bu evde".

Gözleri parlıyor "hadi" diyor, "çıkalım yukarıya, şu eve bir bakalım".

Korkudan mı, heyecandan mı, soğuktan mı, titriyorum. Suat atkısını uzatıyor... Neydi b filmin adı?... Tamam... Kan ve Gül olmalı. Çok küçükken seyretmişim. Adam, kadınla soğuk bir gece mezarlıkta karşılaşır... kadının üstünde beyaz, ince bir elbise vardır yalnızca... Adam kadına atkısını vermek ister... kadın, duygusuz, çivi gibi bakışlarla, kolunu uzatarak durdurur adamı... Genç kadının vampir olduğunu da anımsıyorum. Kadını canlandıran artist Catherine Denenve miydi acaba? Ama nedense Vadim'inkilerden biri olmalıydı diye düşünüyorum.

Sıcak atkıya gömüyorum boynumu. Bahçeyi

geçiyoruz... çiçekler, ağaçlar bakımlı... Kuru yaprakların bir araya toplanmış olduğunu farkediyorum. Giriş kapısına ulaşan beş basamağı teker teker, özenle sayıyorum. Sağ duvardaki zile cevap veren yok. Suat kapıyı vuruyor önce, hafifçe de itiyor... açılan kapıdan içeri iki adım atıyor... Ben hâlâ kapıdayım.

"Dönsek mi Suat?"

"Hayır" diyor acımasız, "fikir senindi, sen istedin, yaşayacağız, gel içeri". Küf kokusu mu var etrafta?... bana mı öyle geliyor? Dışlerimi sıkıyorum... bakmıyorum... Geniş çok geniş bir salon... Dip taraflara, karanlıklara doğru, bu salona açılan yüksek kapılar ve yukarı çıkıyor olmalı, bir merdiven var. Soğuk... karanlık... eşyasız da.

"Peki şimdi ne yapacağız?"

"Yukarı" diyor.

"Bak burası iyi... göreceğimizi gördük... bomboş bir ev işte... sonra hakkımız yok ki elâlemin evini adeta zaptetmeye... dönelim ne olur!" Sızlanıyorum... acındırmaya da çalışıyorum... olmuyor, "daha yukarı" diyor, "bu işin kolay tarafıydı, niye başka yerlere bakmalı mı? Göreceklerimizizi, görebileceklerimizi merak etmiyor musun?"

Israr etsem çıkmayabilirim tabii ki... o da zorlayamaz beni daha fazla ama... ama merakım, korkumdan daha ağır basıyor... nazlanmıyorum artık.

Suat önde, ben arkada tırabzanlara tutunmuş, dikkatle çıkıyoruz basamakları. Bir geniş, uzun antre çıkıyor karşımıza... Kapılardan birinin yanında, duvarda bir aplik yanıyor... Suat kapıyı açıyor, ben hummalı, "yeter" diyorum, "çok ileri gidiyoruz." Oda küçük, sıcak... odun yanıyor ocakta.

"Burada kesin birileri yaşıyor, biliyorsun değil mi Suat?" diyorum.

"Öyle olmalı, gel şöyle koltuklara oturalım, şurada mumu da yaktık mı fon tamam sayılır." Mumu alıyor, odunlardan tutuşturuyor, tabağa oturtuyor. "Şimdi sıra müzikte" diyor, "nasıl bir müzik istersiniz hanımefendi?" Düşünüyorum... Debussy olmaz, Beethoven hiç olmaz.

"Bak" diyorum, "etrafın müziğini duyabiliyorum ben... Şu dalgaların melodisini ... martıların ona eşliğini... bu evin, melodiye

kanon yapan kendine has notalarını... ayın bulutlardan kurtulmaya çabalarkenki hışırtısını duyuyorum... Bu müzik... bu senfonik şiir güzel Suat... tam olması gerektiği gibi."

Pencerenin yanına gidiyoruz, "evet" diyor Suat, "hele hışırtıyı çok yakından duyuyorum... sanki bir etek... saten... yerlerde sürünüyor."

Dalgın dinliyorum bir zaman, Suat'adönüyorum sonra, gözleri büyümüş, kapıya bakıyor. Başımı çeviriyorum usulca... gene ürkek, çok genç bir kız görüyorum kapıda, gülümseyen... ağzının iki yanında gamzeler... Bu gamzeler yabancı değil.

"Merhaba" diyorum "biz çok saygısızlık ettik değil mi?... Boş zannettik burasını... bağışlayın... eski ev merakımıza verin ne olur." Nasıl söyleyebiliyorum bunları bir çırpıda, kendim de şaşıyorum... susuyorum hemen.

"Oturun" diyor genç kız "ben biraz odun almaya gitmiştim dışarı, zor oluyor bu ahşap evi ısıtmak, sizin eviniz mi var Burgaz'da? Seyran Deresi'ndemi oturuyorsunuz?"

"Yok... biz Gezinti Cadde..." diyecek oluyorum... zihnim karmakarışık... gene susuyorum. Genç kız kime benziyor? Kendimi çok yokluyorum... sonuçsuz. Sormak da ayıp olur diye düşünüyorum. Sonra bakıyorum... odada sadece ikimiz varız .. o ve ben.

"Pardon" diyorum "arkadaşım nerede acaba?"

Genç kız adının Asiye olduğunu söylüyor, "hangi arkadaşınız?" diyor.

"Suat, arkadaşım... o nerede?"

Asiye gülümsüyor, "haa" diyor, "Sait'ten behsediyorsunuz, ama şimdiye kadaryanlışlıkla da olsa Suat dendiğini hiç duymamıştım."

Gene kapanıyorum içime umutsuzlukla. Asiye çay getiriyor, hemen içiyorum sıcak sıcak. Biraz toparlandığımı hissedince "peki" diyorum bu defa, "Sait nerede?"

"Elini yüzünü yıkıyor, iki gündür Ada'ya uğramamıştı, Erenköyü'nde arkadaşında kalmış geçen gece son vapuru kaçırınca. Yeni geldi, biraz yorgun ama neredeyse yanımıza gelir."

Ah Yarabbim! Suat, neredesin?

Ayak seslerini duyuyorum kapıya doğru yaklaşan... Koltukta iyice geriye yaslanıyorum... gözlerimi kapatıyorum. Suat... gelsene!

Kapının açıldığını duyuyorum, sonra bir ses

"Hoşgeldiniz " diyor, "niye gözleriniz kapalı? Uyuyor musunuz?"

Bu ses Suat'ın değil. Gözlerimi açıyorum... orta boylu, ince, yanakları çökükçe, bir gözü sanki... belki de loş ışıkta bana öyle geldi.

"Biliyor musunuz" diyor adam Asiye'ye, "yolda bizim Karabaş'a rastladım, gözlerinden anladım, onda da bana sevda var." Çocuk gibi seviniyor birden, kıs kıs gülüyor. Asiye de gülümsüyor, gene iki yanağında gamzeler. Sonra aralarında usul usul, mırıl mırıl bir konuşma başlıyor. Bir Adapazarı sözcüğünü yakalayabiliyorum... bir de validanı. Asiye, bir çay da Sait Bey'e getiriyor, bana dönüyor, "gene bekleriz" diyor, kapıdan çıkıyor.

Sait Bey. karşımdaki koltuğa oturuyor, "Sahildeki balıkçıyı gördünüz mü?" diyor, "yarın onun topal martıyla randevusu var."

"Hangi balıkçı" diye geveleyecekken her şeyi anlıyorum, "tamam tamam" diyorum, "sabah sizin evden ayrıldıktan sonra sandalında oturup cigara tüttürdük, sizden konuşmuştu tatlı tatlı."

"Benden konuştu öyle mi?" diyor, "peki siz neler yapıyorsunuz bakalım?"

"Ben neler mi yapıyorum?... Ben... Seyran Deresi'nde, evet Seyran Deresi'nde oturuyorum... arada bir Gönül Yolu'nda yürüyüşlere çıkıyorum... size uğruyorum... Asiye ile dertleşiyorum... ben, sonra... sizi seviyorum... diğerlerini de, şu birtakım insanları... bana daha önce anlattığınız, geçen hafta köprü üstünde görüverdiğim yan çıplak, kara çevik bacaklı çingene çocuğu, onun boya kutusunu, siyah parmacıklanını, çatlak topuklu ayacıklarını seviyorum... ama... ama galiba ipekli mendilleri pek sevemiyorum... hani, elinizin içindeyken itaatli, avucunuzu açınca fişkıriveren..."

Sait Bey başını sallıyor, gülümsüyor, bir gözünde bir pırıltı görüyorum. "Biliyor musunuz?" diyor, "biliyorsunuz, bir insanı sevmekle başlar herşey, ben çok ümitliyim yahu... herşeyden... herkesten... sizlerden."

Ayağa kalkıyorum, "Yordum sizi" diyorum, "yarın yapacağınız bir sürü iş vardır... sizi bekleyen bir sürü insan... Belki Kınalı'da bir evi ziyaret edeceksiniz... kameriyeli bir mezarı da... Sonra şehre geçip, bir arkadaşınızla Menekşeli Vadi'ye uğrayacaksınız."

"Alemdağ'a da çıkabilirim dönüşte" diyor gülümseyerek.

Pencereye yaklaşıyorum, rüzgâr durmuş, ay ortada, bulutlar iyice dağılmış, yarına egemen olacak pembeliği bile görebiliyorum gökyüzünde, denizin üstünde ayışıklı bir yol uzanıyor, bir vapur,-yoksa 21.10 mu? -Heybeli'den kopmuş geliyor. Suat bu vapurla Bostancı'ya gitmiyor muydu? Acele etmeliyim.

"Hemen gitmem gerek" diyorum, Sait Bey'e dönüyor, elimi uzatıyorum. Ellerimi ellerinin arasına alıyor. "Gene gelin" diyor, anlıyor da hep geleceğimi, gülümsüyor, göz kırpmıyor.

Koşarak merdivenlerden iniyorum. Merdiven sahanlığında Suat'ı görüyorum, soruyor "Herşey tamam mı?", "Herşey çok güzel" diyorum Kapıyı özenle çekiyoruz arkamızdan. Gönül Yolu'ndan aşağı. bir koşu tutturuyoruz.

Suat, ani doğan bir Burgaz bestesi mırıldanıyor. Melodiyi bilmeden ıslıkla eşlik etmeye çalışıyorum nefes nefese koşarken. Eve geliyoruz, dar merdivenlerden aynı hızla, itişe kakaşa yukarı çıkıyoruz. Suat çantasını alıyor. Sedat uyanmış, dinlenmiş bir yüzle nerelerde kaldığımızı soruyor. Anlatacak çok şey olduğunu söylüyorum ona, "hadi Suat'ı yolcu edelim" diyorum. Vapur yanaşmak üzere... İskeleyle hızlı adımlarla yürüyoruz. Suat dikkatli, vapura atlıyor, halatlargeri alınıyor, motorların homurtusu artıyor, vapur harekete geçiyor, önce geri geri .. sonra burnunu açıklara veriyor. El sallayan Suat'ın yanında ayakta duran yaşlı bir hanıma gözüm ilişiyor birden. Yaşlı hanım bir bana, bir Suat'a bakıyor, gülümsüyor yanaklarında beliren gamzelerle. Ona el sallıyorum. Suat, hanımın elindeki valizi alıyor, birlikte aynı kanepeye oturduklarını görüyorum. Sesleniyorum Suat'a olanca sesimle "Kuştüyü yastığı unutma sakın Suat, sakın unutma !"

BİR ADAMIN DÖRT AYRI HAYATI

murat ülsoy

Günlük kavramıyla ilk karşılaşmam ilkokul yıllarıma rastlar. O yaz tatilimi rezil eden bir işkenceydi, ev ödevi olarak bir günlük tutmak.

Daha sonraki yıllarda -bu sefer kendi isteğimle- bir günlük tutmaya başlamıştım. Bir iki yıl o deftere düzenli notlar aldıktan sonra şimdi burada açıklamak istemediğim bazı nedenlerden dolayı o defteri imha etmişim. Uzunca bir süre de günlük fikrinden uzak durdum. Şimdi düşünüyorum da iyi etmişim diyorum kendi kendime. Gençlik yıllarında hızlı bir değişim içinde devinip duran insan karakterinin, sürekli uyduruk geçmişiyile yüzleşmesi gereksiz bir vakit kaybı galiba. Hergün çok daha önceki günlerin hesabını vererek yarını kurmaya çalışmak bir genç için, gereksiz olduğu kadar kişinin, kendi "cemiyetinin" Brezilya dizilerine benzer örgüsü içinde kaybolmasına da neden olabilir. Tabii bu kendi adıma düşündüğüm bir şey.

Takibeden yıllarda ise "Günlük" fikriyle hemen hemen hiç uğraşmadım diyebilirim. "Şehrin insanı" olarak akşam olduğunu saate bakarak anlama raddesine kadar gelip dayandı yaşantım. Ve sonra...

Ve sonra -yine burada ayrıntısına girmekten kaçındığım bazı nedenler yüzünden- gecenin zamansızlık hissi veren geç saatlerinde gittikçe daha fazla yalnızlık, hayat ve ölüm üzerine düşünür oldum. Bu yoğun 'kararma' saatlerinde hep ölüm korkusuna gelip bağlanıyordum. Ölmek! Yokolmak yani! Bedenimin yokoluşu değil zihnimin yokoluşuydu beni en çok ürküten. Ve felsefi derinlikten son derece uzak gündelik hayatımla ilişkili şeyler takılıyordu aklıma. Nerede nasıl gerçekleşeceği ölümün... Gündelik hayatın her yanında yeşeren tehlikeler! Gerçi bu düşüncelerin etkisi o kadar da korkunç sayılmazdı. Asıl dehşet verici düşünce şuydu: Bir

tane hayat yaşayıp -ölmek. Hepi topu bir tane rüya, üstelik göz açıp kapayıncaya kadar geçen sabunköpüğü gibi bir şey.

Sonra aklıma parlak bir fikir geldi. Yine günlük tutmak. Fakat biraz değişik bir günlük. Yaşadığım günlük olayları değil de henüz yaşamadığım ve yaşayacağım olası günlerin notlarını içeren bir günlükler dizisi. Birden fazla günlük, birden fazla hayat.

Hepsi o gecedен başlayarak yazılmış olacaktı. Hepsinin ortak bir girişi, daha doğrusu bugüne kadar yaşadığım önemli bazı olayların anlatıldığı bir iki sayfalık başlangıç bulunacaktı. Beni günlük tutmaya iten yalnızlıktan delirme korkusunun anlatıldığı belki. Fakat ikinci günden itibaren günlükler farklılaşmaya başlayacaktı. Örneğin birinci günlükteki ben herşeyi son derece sıradan yaşayıp monoton bir çizgi içerisinde giderken, ikinci, üçüncü ve dördüncü günlükteki "ben"ler kararlarımı her zaman verdiğimin dışında dürtülerle vererek farklı çizgilerde yürütecektim hayatımı.

Ve o gece hemen başladım çalışmaya. Fakat bana zaman gerekliydi. Her gece deliler gibi yazıyordum. En az onar günlük notlar alıyordum. Bu sayede bir ayın sonunda yaklaşık bir yıllık beş ayrı yaşantım gözlerimin önüne serilecekti ve öyle de oldu.

Dediğim gibi kimi günlükteki ben herşeyi alttan alıp mantıklı kararlar vererek yaşıyordu. Kiminde ise daha havai ve başıboş bir yaşantı içine yuvarlanıyordum. İki günlükte de hemen birkaç "ay" içinde işimden gücümden olmuş, uçarı ve bohem bir hayatın içine yuvarlanmıştım. Bunlardan bir tanesinde aynı zamanda ümitsiz bir aşk macerasında mahvolup içime kapanmış, diğerinde ise hızla, bugün sahip olduğum ahlakî

değerlerden vazgeçip tanımadığım bir adam oluvermişim.

Üçüncü günlük daha da ilginçti. Bugün yaşadığım hayatın **biraz** farklıydı. Yani karakterim korunmuştu fakat bazı olaylar öyle değil de böyle yaşanmış, çevremde birlikte yaşadığım insanlar değişiklikler göstermişti. Bazı tesadüfler ve yaşarken önemini hissetmediğimiz bazı karar anları (bir arkadaşın davetine gitmek yerine sinemaya gitmek gibi) senaryoyu ve oyuncuları değiştirmişti. Fakat bu değişiklikler öylesine korkunçtu ki! Düşünün yıllardır arkadaşınız olan birisiyle gerçekte tanıştığınız gibi değil de başka bir zamanda ve mekanda, başka türlü tanışıyorsunuz. Sadece bu tanışma anının farklılığı bile tüm hayatınızı etkileyecek düzeyde. Hayır, hayatımızın bir tesadüfler dizisi olduğunu söylemiyorum. Tam tersine, bulunduğumuz koşulların esiri olduğumuza inanıyorum. Yani özgür iradenin "kaderi" değiştirmekte son derece aciz olduğunu. Bunu hepimiz biliyoruz. Fakat benim bu üçüncü günlükte karşıma çıkan olay o kadar sinirbozucu ki: şu zamanyolculuğu yapan turistlerin prehistorik çağlardan birinde bir kelebeğe yanlışlıkla basıp ezmesinden sonra tüm dünya tarihinin değiştiği hikâyedeki mantığın kendi hayatıma uygulanmış şekli.

Günlükler birinci yılını doldurdıkları birinci ayın sonunda keyifle onları masaya yaydım ve telefon edip uzun zamandır görüşmediğim bir arkadaşımı evime davet ettim. Günlüklere hiç girmemiş biri olması ve geçmişte zevkli, uçuk sohbetler yapmış olmamız hemen bu arkadaşımı aklıma getirivermişti. Beni mutlaka anlayabileceğini düşünmemin dayanağı ise aramızda geçen bir konuşmaydı. Bir pazar sabahı kahvaltısının ardından gelen sıkıntılı saatlerden birinde çoğu zaman olduğu gibi tesadüfen karşılaşmış ve havadan sudan konuşmaya başlamıştık. Ben, insanın hayatta karar verirken ne kadar sıkıldığım ve gereksiz yere gerildiğinden dem vuruyordum. Daha sonra insanları bu karar verme / inisiyatif kullanma belasından kurtarmanın yollarını ararken fantastik bir kurum düşledik. Danışmanlık hizmeti veren bir kurum. Fakat her konuda

danışmanlık hizmeti. Bugün nerede yemek yiyeceğinizden tutun da, arkadaşlarınıza karşı nasıl bir tavır geliştireceğinize ve hatta aşk hayatınızdaki tüm sorunlara karşı strateji üreten bir kurum. Kesinlikle müşterisi ile tartışma-ikna sürecine girmeyen bir kurum. Stratejileri adeta emir gibi veren, müşterinin köle gibi bu direktiflere uyduğu bir ortam. Stres yok, sıkıntı yok, sorumluluk ve özgür irade yok. İşte bu fantaziyi paylaştığımız için önce onu aradım. Zaten başkasını aramama gerek kalmadı.

Sabahlara kadar günlükler okuduk. Sonra o, tek kelime söylemeden çıkıp gitmek üzere davrandığında biraz üstüne varmış olmalıyım ki sıkıcı bir tartışmaya tutuştuk. Rahatsız olduğunu belirtti, en nihayet. İnsanlar ve olayların gözümde pek bir önemi olmadığını, çok film seyreden her orta sınıf insanı gibi yaşadığı hayatı dönüştürmekten ve değiştirmekten korktuğum için kafamın içinde onlarla oynadığımı ve bu tür saygısız ve sevgisiz bir ruhla bu korkuyu değil yenmek, beter olacağımı söyledi. Özeti bu olan uzun konuşmasını sanki bir anda bitirmiş gibi gözleri yerde, kurgusu bitmiş bir kukla gibi kalıverdi karşımda. Ben de donakalmıştım.

Dedikleri doğru muydu? Bu kadar mı zayıftım? Ölüm korkusu ve bir tek hayatı yaşamak dediğim şey aslında yaşamdan duyduğum korku muydu? Yaşam bu kadar korkunç olabilir miydi? Kendimi yazının büyülü ellerine bırakırken gözümü bile kırpmadığım için gizliden gizliye cesaretimle gurur duyan ben böylesine komik bir ödleğ olabilir miydim? Herşey bir anda başaşağı olmuştu. Çok ağır hareketlerle yerimden kalktım ve ortalığa dağılmış olan günlükleri topladım, çekmecelerimden birine koyup kilitledim. Aslında onlardan kurtulmak istiyordum ama o kadar çok emek harcamıştım ki buna elim varmadı. Daha sonra uygulayabileceğim şüpheli kimi kararlar aldım ve rüyasız bir uykuya yattım. Acaba insanlar ve olaylarla böylesine oynamış bir insan için hâlâ umut var mıydı?

Belki bu sorunun cevabını ileride bir gün gizli çekmecedeki, bir adamın dört ayrı hayatını anlatan günlükleri bulan kişi verecektir.

İMİKANSIZ AŞKIN ONUR-PERİSİ

sadık türksavaş

Yıldınmlı gökyüzünün usanmaz lanetinden boşalan Tanrılar'ın ateşi, esrarengiz toprağın hırslı dibinden püsküren Titanlar'ın ateşine karışmakta,... korkunç bir çarpışmanın şiddeti ile sarsılan yabancı yeryüzü ise, ağır ağır ateş bulutları ile kaplanmaktadır. Tabiatın sökülüp gökyüzüne çekilen ölümlü ruhların kopuş çığlıkları, Dünya cchennemininin gürültüsüne karışmakta,... zamanın gizemli çarkının başlangıç noktasına doğru koşan Gümüş Ay, Altın Güneş'in önüne geçerek O'nu örtmekle ve yeryüzünü gökyüzünden gizleyerek,... karanlığın birleştirici gücünde bütün canlı bireylerin tek Titanı'nı temsil etmektedir.

İşte,, eski dünyanın bu sarsıntılı zamanlarında, Teselya'nın karanlık ve kuytu ormanlarında;... Kendi kendine tırmandığı Gerçek Ağacı'ndan ruhunu dinleyerek, gökyüzünün yeryüzünden yanlısını süzgül bakışlarla seyre dalan altın saçlı bir ırmak Nympha'sı,... Tabiatın kalbine inen birlik duygusu ile dolarak, kendi güzelliği ile gölge oyunu oynayan ürkek bir su perisi,... Suçlu zaferin günah ortaklığına sırt çeviren onurlu bir küskün,... Tescelya Irmağı'nın Yüce Titan'ı Peneus'un en sevgili kızı Daphne yaşamakta ve Yüce-Dağ'ın korkunç gürültüsüne karşı sessizliğin güzelliğini temsil etmektedir.

Ancak bir gün,... Gökyüzünden süzülerek karanlık ormana inen Işık-Tanrı'nın gümüş kalbine yakalanan Daphne, ısrarla O'ndan kaçarak kendini yapraklar altına gizleyecek, ne var ki,... cennet müziğinin o ruhları çözen makamına dahi direnerek kaçmayı tercih edecektir... Kendi çalgısının aşk ezgilerine yine kendi ayakları ile kapılan Işık-Tanrı, bu Onur-PerisVrim peşme düşerek O'nu sabırla izleyecek ve loş ormanın uğultulu derinliğine doğru şöyle seslenecektir:

- Kendini düş yolunun ışığında arayan kaderim, şöyle söyletiyor bana her şeyi şu anda... Ey kendi sırrını;... soylu Tanrıçalar'ın esrarlı sevgisinde,... ışıktan türeyen her şeyin ötesinde... zamanı daraltan ikili birliğin, zamanı genişleten çoklu birliğe doğru açıldığı iç gözde, ... eski gönül bulantıların çalkalayan düşlerin, düşlerin en eski atalarının ezgilerince kovulduğu içli LİRde arayan ruhum....

Kan dolaşımdan çıkarak, beni şenliklerinin en çılgıncasına çağırın Yabanıl-Tanrı'nın büyülü sesi,....

kapat kulaklarını o sese artık, ey bedenim.....

Peki, ya sen.... Kutsal iradenin ışığından doğup, ruhlardan evrene yükselen düş yolunu aydınlatın aklım.

İçli bir sesle konuşmasını sürdüren Işık-Tanrı, yavaş yavaş sürallenmekte ve bu coşkulu takip loş ormanın derinliklerinedoğru devam etmektedir.

....Kurların artık hepiniz kendi kendinizi ve durdurun şu hızlanan ayaklarımı,... çırpınan kalbimin üstünde benim.

Gözlerinden boşalan yaşları silen Onur-Peri'si, kaçmaya devam etmekle ve ağaçlardan süzülen gün ışığına yüzünü çevirerek şöyle seslenmektedir:

- Hep kendi kendisi olan kaderim, şöyle söylelli bana ömrümcc, ve şu an.... Ey, karanlık ormanlara, ışıltılı kırlara, nakışlı Okcanos'a doğuş sevincini üfleyen hava,.... sensin değil mi?... göğsümün içini dolduran huzur,.... ruhum olan hâlâ.

Ey, hayatın gerçek sahibinin, gökyüzü değil yeryüzü olduğunu söyleyen Yüce Toprak-Ana, . . . sensin değil mi . . . başımın içinde oturan ses,.... aklım olan hâlâ.

Ey, Tabiatın can almanın ve tabiata can vermenin kutsal bilgeliğine sahip Irmak-Baba,... sensin değil mi? ... hayatın üflendiği bereketli çamur,.... bedenim olan hala.

Scyrekleçen ağaçların ve köpüren kaynakların yüksekliklerine doğru tırmanın coşkulu takip, yavaş yavaş gün ışığına ulaştırken,... Işık-Tanrı, Onur-Perisi'ne giderek daha fazla yaklaşmaktadır. Onur-Kız, hıçkırarak geriye doğru şöyle haykırır.

- Peki ya sen,... şu an aniden, hepsinin önüne geçmeye yellenen kışkırtıcı ateş,.... sensin değil mi?... tapınak kandillerini tutuşturan el,... arzum olan hâlâ Işık-Tanrı'nın, omır-perisi'ne parmak uçları ile dokunduğu o noktada ve o anda,.... sevgili kızını ürkütücü çalmlarla bir defne ağacına çevirerek kurtaran Yüce Irmak-Tılanı,... hiddetinden köpürerek taşacak ve bütün ormanı sular altında bırakacaktır. Biran, sürüklenmekorkusunakapılarakdefne ağacına tutunan Işık-Tanrı, kuduran Irmağın gürültüsünden yükselerek yavaş yavaş kulağına yaklaşan yumuşak ve hışırtılı bir ses duyacak... ve, o ses O'na şöyle fısıldayacaklar.

- Ey gelecek bilgelerin Tanrısı,, zoraki doğrulama, gizemli olumlanmanın büyü bozumu olmuştur hep.

HAYALET GEMİ

Aylık Dergi Sayı 12 Eylül 1993
15000 TL KDV Dahil

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Yerelması İletişim Evi
adına
A.Babur AKYOL

Yazı Kurulu

Sedef ERKMAN Murat GÜLSOY
Nazlı ÖKTEN
Pınar TÜREN Halide VELİOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Mehmet AÇAR Coşan BORA
Çiğdem ÇALKILIÇ Ahmet DEMİRHAN
Yusuf ERADAM Cüneyt A. GENÇ
Sevgi İYİMEN Ergun KOCABIYIK
Ergun SELİM Orhan SELİM
Gülseren TUĞCU Sadık TÜRKSAVAŞ

Kapak Tasarımı

Yalçın KARACA

Reklam ve Halkla İlişkiler Sorumlusu

Kaan YAZICIOĞLU

Dağıtım

YERELMASI İletişimevi

Reklam Koşulları Arka Kapak 4500000 TL
Kapak içi 3500000 TL (Renkli) 2750000 TL
(Siyah-Beyaz) iç Sayfalar 2500000 TL (Renkli)
1750000 TL (Siyah-Beyaz)
Abone Koşulları 150 000 TL (Yıllık) KDV
Dahildir. Hesap no. 4151-207 Babur Akyol T.C,
Ziraat Bankası Çemenzar Şubesi

Yazışma Adresi Hayalet Gemi

Yerelması İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü
Sok. Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy -İST.
Tel 41 4245 7 Faks 41 4245 8

**Eğer *Hayalet Gemi* ile
ilişki kurmak
istiyorsanız...**

**Herhangi bir evin loş
odalarından birinde
gözlerinizi kapatın.
Ve karanlıkta bir koltuğa
kendinizi bırakıp,
geçmişi ve geleceği
ve**

**en önemlisi bugünü
düşünüp sorular sorun.**

**Sonra
yaklaşmakta olan
Hayalet Gemi ' yi düşünün.**

**Ya da
bize yazın.**

Çanakkale Seramik

SANAT GALERİSİ

Nispetiye Cad. Kağıtçılar Hanı #1520 Levent/İSTANBUL Tel: (112) 79 29 60 Faks: 289 46 56

3. İSTANBUL SANAT FUARI

15/19 EYLÜL 1993 TÜYAP